

Yaşar Kemal'in Hikâye ve Romanlarında Çocuklar Üzerine İnceleme

Servet Yalçınkaya

Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne Türk Dili ve
Edebiyatı dalında Yüksek Lisans Tezi olarak
sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Şubat 2016
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Cem Tanova
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdür Vekili

Bu tezin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Yrd.Doç. Dr. Gülseren Tor
Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Prof. Dr. Adnan Akgün
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Prof. Dr. Adnan Akgün

2. Prof. Dr. Oğuz Karakartal

3. Yrd. Doç. Dr. Elnara Basirova

ABSTRACT

Yasar Kemal's story and novel were used in thematic examination upon children. Yasar Kemal who focuses on children novels and stories were discussed, they are: Sarı Sıcak(1952), YılanıÖldürseler (1976), Al GözümSeyreyleSalih (1976), Kuşlar da Gitti(1978), AllahAskerleri(1978),YağmurcukKuşu (1980), Hüyükteki Nar Ağacı (1982), Kale Kapısı (1985), KanınSesi (1991), Adlıromanlarıve Filler SultanıileKırmızıSakallıTopalKarınca (1977).

The thesis "Introduction" section, made of the subject of study, purpose, significance, methods, conceptual framework, assumptions, scope and limitations, and data collection techniques.

The second part of the thesis development of children's literature in Turkey and in the world, and the information is given about YaşarKemal's the life and literary personality.

The third chapter is the main part of the thesis Yasar Kemal's that focuses on children novels and stories, we examined the psychological and socio-economic dimensions of the works related to children at that timeunder six headings. These titles respectively Family Child Relations, Child Abuse Elements, Street Child Relationship, delinquent children, children affected by environmental conditions, child mortality, frighten children. As a result in the conclusion the evaluation was done and some results were derived.

Keywords: Yaşar Kemal, Child Literature

ÖZ

İncelemede Yaşar Kemal'in hikâye ve romanlarında, Çocuklar Üzerinde tematik olarak bir inceleme yapıldı. Bu çerçevede, Yaşar Kemal'in çocuklar üzerinde odaklanan *Sarı Sıcak*(1952), *Yılanı Öldürseler* (1976), *Al Gözüm Seyreyle Salih* (1976), *Kuşlar da Gitti*(1978), *Allah'ın Askerleri*(1978),*Yağmurcuk Kuşu* (1980), *Hüyükteki Nar Ağacı* (1982), *Kale Kapısı* (1985), *Kanın Sesi* (1991), adlı romanları ve *Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca* (1977) incelendi.

Tezin "Giriş" bölümünde, yapılan çalışmanın konusu, amacı, önemi, yöntemi, kavramsal çerçevesi, varsayımları, kapsam ve sınırlılıkları ve veri toplama tekniği belirtildi.

Tezin ikinci bölümünde Türkiye'de ve dünyada çocuk edebiyatının gelişimi, Yaşar Kemal'in hayatı ve Edebi kişiliği ile ilgili bilgi verildi.

Tezin ana bölümü olan üçüncü bölümde Yaşar Kemal'in eserlerindeki çocukları o dönem içerisindeki psikolojik ve sosyo-ekonomik boyutları göz önünde bulundurularak altı başlık altında incelendi. Bu başlıklar sırasıyla Aile Çocuk İlişkisi, İstismar Unsuru Çocuk, Sokak Çocuk İlişkisi, Suç İşleyen Çocuklar, Çevre Koşullarından Etkilenen Çocuklar, Çocuk Ölüm, Çocuk korkudur.

Sonuç bölümünde ise çalışma ile ilgili çıkan sonuçlar ortaya kondu.

Anahtar Kelimeler: Yaşar Kemal, Çocuk Edebiyatı, Çalışan çocuk, Suça itilen çocuk.

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmam boyunca sabrını ve desteklerini benden esirgemeyen tez danıőmanım değerli Prof. Dr. Adnan AKGÜN'e teőekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans öğrenimim süresince her zaman yanımda olan aileme sevgilerimi sunar teőekkürü bir bilirim.

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT	iii
ÖZ	iv
TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	viii
1 GİRİŞ	1
1.1 Tezin Konusu	1
1.2 Tezin Amacı	1
1.3 Tezin Önemi	1
1.4 Yöntemi	2
1.5 Kapsam ve Sınırlılıklar	2
2 YAŞAR KEMAL ÜZERİNE	3
2.1 Türkiye’de ve Dünyada Çocuk Edebiyatı’nın Gelişimi	3
2.2 Tanzimattan Toplumcu Gerçekçi Yazarlara kadar Edebiyatımızda Çocuk Teması	8
2.3 Yaşar Kemal’in Hayatı	10
2.4 Edebi Kişiliği	14
3 İNCELEME	18
3.1 Aile Çocuk İlişkisi	18
3.1.1 Babası Ölen ve Öldürülen Çocuklar	23
3.1.2 Annesi ve Babası Öldürülen Çocuklar	29
3.2 Dağılan Aile Sonrası Ebeveyn ve Çocuk İlişkisi	31
3.2.1 Üvey Anne ve Çocuk	31

3.2.2 Üvey Baba Çocuk	33
3.2.3 Babasız Büyüyen Çocuklar.....	35
3.3 İstismar Unsuru Olarak Çocuk	38
3.3.1 Şiddet Mağduru Çocuklar.....	38
3.3.2 Ekonomik Açıdan Sömürülen Çocuklar	45
3.3.3 Cinsel İstismar Mağduru Çocuk	47
3.4 Sokak Çocuk İlişkisi.....	48
3.4.1 Sokakta Yaşayan ve Para Kazanmak için Çalışan Çocuklar	51
3.5 Suç İşleyen Çocuklar	57
3.6 Çevre Koşullardan Etkilenen Çocuklar	64
3.7 Çocuk ve Ölüm.....	67
3.8 Çocuk ve Korku.....	70
4 SONUÇ	74
KAYNAKÇA.....	78

KISALTMALAR

YK	Yaşar Kemal
SS	Sarı Sıcak
BH	Bütün Hikâyeler
BP	Beyaz Pantolon
YÖ	Yılanı Öldürseler
AGSS	Al Gözüm Seyreyle Salih
AA	Allah'ın Askerleri
NAKHAVNÜ	Nar Ağacını Kuşatmış Hanım Eli Nanik Üstüne
GYÇ	Geceye Yağmur Çiselerken
ZV	Zürafayı Vursalar
DÇKB	Demirci Çırağı Kadire Benziyor
AAGB	Allah'ın Askerleri Gözlerinden Bellidir
KBİK	Kesik Baş İstanbul Kolu
ÖÜKD	Örsün Üstünde Kırmızı Demir
FSKSTK	Filler Sultanı Topal Karınca
YEÜ	Yazar- Eser- Üslup

Bölüm 1

GİRİŞ

1.1 Tezin Konusu

Çalışmanın konusu, Yaşar Kemal'in daha çok çocuklar ve çocuk sevgisi üzerine odaklanan *Sarı Sıcak* (1952) ve *Bütün Hikâyeler* (1975) adlı hikâye kitaplarıyla; *Yılanı Öldürseler* (1976), *Al Gözüm Seyreyle Salih* (1976), *Kuşlar da Gitti* (1978), *Allah'ın Askerleri* (1978), *Yağmurcuk Kuşu* (1980), *Hüyükteki Nar Ağacı* (1982), *Kale Kapısı* (1985), *Kanın Sesi* (1991) adlı romanları ve *Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca* (1977) adlı çocuk romanı hakkındadır.

1.2 Tezin Amacı

Tezin amacı, Yaşar Kemal'in yukarıda listesi verilen ve çocukları konu edinen eserlerinde “çocuk” konusunu hangi yönleriyle, hangi temalar çerçevesinde ele aldığını tespit etmektir. Bunun dışında konunun Yaşar Kemal'in sanatında ne ölçüde önemli olduğunu ortaya koymaktır.

1.3 Tezin Önemi

Yaşar Kemal'in *Sarı Sıcak* (1952) ve *Bütün Hikâyeler* (1975) adlı hikâye kitaplarıyla; *Yılanı Öldürseler* (1976), *Al Gözüm Seyreyle Salih* (1976), *Kuşlar da Gitti* (1978), *Allah'ın Askerleri* (1978), *Yağmurcuk Kuşu* (1980), *Hüyükteki Nar Ağacı* (1982), *Kale Kapısı* (1985), *Kanın Sesi* (1991), *Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca* (1977) adlı çocuk romanı adlı eserleri üzerine bazı

çalışmalar yapılmasına rağmen,söz konusu eserler bu açıdan hiç ele alınmamıştır. Bu eserlerin çocuklar açısından ele alınması Yaşar Kemal’le ilgili incelemelere önemli bir katkı sağlayacaktır.

1.4 Yöntemi

Yapılacak olan tahlilimizde Yaşar Kemal’in *Sarı Sıcak*(1952), *Yılanı Öldürseler* (1976), *Al Gözüm Seyreyle Salih* (1976), *Kuşlar da Gitti*(1978), *Allah’ın Askerleri*(1978),*Yağmurcuk Kuşu* (1980), *Hüyükteki Nar Ağacı* (1982), *Kale Kapısı* (1985), *Kanın Sesi* (1991), Adli romanları ve *Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca* (1977) okura dönük eleştiri yöntemiye incelenecektir

1.5 Kapsam ve Sınırlılıklar

Ele alacağımız konu, Yaşar Kemal’in romanları ile Türk roman tarihi çerçevesinde ele alınacaktır. Bu çerçevede, Yaşar Kemal’in romancılığı, çocuklarla ilgili görüşleri hakkında bilgi toplanacak; daha sonra incelenen romanların çocuk edebiyatıyla ilişkileri tespit edilecektir. Bu nedenle çalışmamızda yer yer çocuk edebiyatı alanına da yer verilecektir.

Bölüm 2

YAŞAR KEMAL ÜZERİNE

2.1 Türkiye’de ve Dünyada Çocuk Edebiyatı’nın Gelişimi

Tarihsel açıdan bakıldığında çocuk edebiyatı, “çocukluk” sürecinin özel bir dönem olarak algılanması ve bu süreç içinde edebî eserlerle kurulacak ilişkinin tanımlanmasını içeren yeni ve farklı bir kavrayışın sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Çocuk edebiyatı, çocukların büyüme süreçlerinde duygu, düşünce, hayal, duyarlılıklarına ve zevklerine eğilirken; eğlenmelerini ve kendilerini geliştirmelerini amaçlayan bir edebiyat olarak ifade edilebilir. 2-14 yaşları arasındaki çocukların ihtiyaçlarını karşılar. Edebi eserlerle tanıştırılan çocuklar kendi yeteneklerinin farkına varabildiği gibi dili kullanma becerisini de geliştirecektir.

Türkiye’de çocuk edebiyatının gelişimi, dünyadaki edebiyatın gelişimiyle yakından ilgilidir. Tanzimat döneminden önce bilmece, tekerleme, Nasrettin Hoca fıkraları, çocuk eğitim ve eğlenmesi için evlerde kullanılmaktaydı. Karagöz ve Meddah oyunları kamusal alanda çocuklar için gösterime sunulurdu. Tanzimatla birlikte çocuk edebiyatı başlamış sayılmaktadır. Tanzimat döneminde kayda değer çeviriler yapılmasına rağmen, 1940 yılına dek çocuk kitaplarında pek bir artış görülmemektedir.

Tanzimattan sonra çocuklara hitap eden kitaplar ve süreli yayınlar yavaş yavaş gelişme gösterir. Tanzimatın ilanından 20 yıl sonra Türk edebiyatı sahasında çocuk edebiyatı kapsamına girebilecek ilk eserler verilebilmiştir. 1859 yılında Şinasi’nin *Tercüme-i Manzume* adlı kitabında La Fontaine'den yaptığı fabl çevirisi

yer almaktadır. Türk çocuk edebiyatının bir nevi temelleri atılmıştır. 1859 yılında verilen ikinci ad olarak: Kayserili Doktor Rüştü' nün neşrettiği *Nuhbetü'l-Etfâl* adlı Arapça alfabe kitabıdır. Yusuf Kâmil Paşa'nın 1859'da François de Salignac de la Mothe Fenelon'dan çevirmiş olduğu *Tercüme-i Telemak* da önemli bir çalışmadır. Bu çalışmaları Şinasi'nin "Müntehabat-ı Eş'ar" (1863) şiir kitabında yer alan fabldır. Bu fabllar *Arı ile Sivrisinek* , *Karga Hikâyesi* ve *Kara Kuş Yavrusu* sidir. 1871 yılında Recaizâde Mahmut Ekrem'in çevirdiği *Naciz* fabl görülmektedir. Bu çalışmaları Ahmet Mithat Efendi'nin Fransızca'dan çevirdiği hayvan hikâyeleri ve kısa şiirleri ile Ziya Paşa'nın J. J. Rousseau'dan yaptığı *Emile* çevirisi izler. Roman alanında ise aslında yetişkinler için yazılan sonradan çocukromanı olarak değerlendirilen eserler görülmektedir: Daniel Defoe'nun *Hikâye-i Robenson*(1864), adıyla çevirilen *Robinson Crusoe*'su, *Güliverin Güliver Nam Müellifin Seyahatnâmesi* (1872), Çevireni belli Jules Verne'den ilk çeviri olan *Seksen Günde Devr-i Âlem'dir* (1876), *Kaptan Hatras'ın Sergüzeşti* (1878), *Merkez-i Arza Seyahat* (1886), *Beş Hafta Balon İle Seyahat* (1889) gibi eserlerdir. Bu romanları da 1889-1904 yılları arasında Ahmet İhsan tarafından çevrilmiş. İlk çocuk kitapları arasında sayılabilecek Ahmet Mithat Efendi'nin yazmış olduğu 16 Jules Verne romanı ve *Hâce-i Evvel* (1870) ve *Kıssadan Hisse* (1871) bulunmaktadır. Recaizâde Mahmut Ekrem'in *Tefekkür'ü* (1886) ile Muallim Naci'nin *Ömer'in Çocukluğu* (1890) adlı eseri çocuk kitaplarından sayılmaktadır. Önemli eserlerden bir tanesi Çaylak Tefvik'in *Letâif- i Nasreddîn'i* (1880).

II. Meşrutiyet döneminde Mehmet Emin Yurdakul, Fuat Köprülü, Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp, Celal Sahir Erozan, Yusuf Ziya Ortaç, Orhan Seyfi Orhon, Halit Fahri Ozansoy, Faruk Nafiz Çamlıbel, Enis Behiç Koryürek gibi şairlerin şiirleri görülmektedir. Bu adlar da 1900 lü yıllarda çocuk şiir kitabının artığını

göstermektedir. Ali Ulvi Elöve'nin *Çocuklarımıza Neşideler* (1912), İbrahim Alâettin Gövsa'nın *Çocuk Şiirleri* (1913), Tevfik Fikret'in *Şermin'i* (1914), Ali Ekrem Bolayır'ın *Çocuk Şiirleri* (1917) ve *Şiir Demeti* (1923), Köprülüzade Mehmet Fuat'ın *Mektep Şiirleri* (1922), Ziya Gökalp'in *Kızıl Elma* (1915), *Yeni Hayat* (1918) ve *Altın Işık* (1923).

Cumhuriyet öncesi şiir kitapları ve şiir kitap çevirilerinin hayati bir önemi vardır. Bu zamanda özellikle dünya edebiyatının en önemli eserleri hiç hız kesmeden çevirilmeye devam etmiştir. Örneğin Orhan Veli Kanık, Sabahattin Eyüboğlu ve Nâzım Hikmet, *La Fontaine*'den çeviri yapmışlardır.15 Cumhuriyet sonrası Robinson çevirilerinden bazıları da Kemalettin Şükrü (Robenson Crusoe 1932), Necdet Rüştü Efe (Robenson Kruzoe-1938), Yaşar Nabi Nayır (Issız Adada 28 Yıl adıyla 1942) tarafından yapılmıştır. Bir diğer klâsik *Güiver'in Seyahatnamesi* önce kısaltılarak *Cüceler Memleketinde* (1927) adıyla basılmış, ayrıca 1935'te *Cüceler ve Devler Memleketinde: Güiver'in Seyahatleri* adıyla Ercüment Ekrem Talu tarafından dilimize kazandırılmıştır. Türk edebiyatında en çok sevilen ve kitapları en çok çevrilerek basılan romancı Jules Verne olmuştur. Bu tespit hem cumhuriyet öncesi hem de cumhuriyet sonrası için geçerlidir. Cumhuriyetten sonra, özellikle yeni harflerin kabulünün ardından çeşitli yayınevlerinin çocuk kitabı yayınlamaya özen gösterdiği bellidir, ancak Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren çocuk edebiyatı üzerinde pek fazla tartışma görülmez.

Diğer taraftan çocuklara yönelik masal, şiir, hikâye, roman türü yayınlarda önemli bir artış gözlenir. (Hece, s.94, 95, 97, 98) Daha önce de belirtildiği gibi, 1970'li yıllarda çocuk edebiyatının önemi anlaşılır ve dikkatleri üzerine çeker. Basit bir edebiyat olarak algılanma yanlışı yok edilir.

Bütün dünya edebiyatında eskiden kitap olmadığı için çocuk edebiyatı ninilerce büyükler tarafından anlatılan masallarla başlar. Kuşaktan kuşağa hikâye anlatıcıları tarafından aktarılmıştır. Aslında büyükler için anlatılan sözlü olarak anlatılan hikâye ve masallarda çocuklar da beslenmiştir. Halk ozanları da bu hikâyeyi derleyerek toplumdaki toplum taşımışlardır. Bunlar hikâyelerin, destanların, halk masallarının ezgiyle anlatımını da sağlamışlardır. İngiliz matbaacı Caxton 15. yüzyılda ilk defa büyükler için küçük cep masalları basmıştır. İngiltere’de 18. yüzyıla varıncaya kadar çocuklar sıkı bir dini disiplinle yetiştirilmekteydi. Çocuklar için hazırlanmış kitapların İncil’den kaynaklanan sonu ölümle biten hikâyelerdir. Dinden beslenen bu hikâyeler çocukları karamsarlığa sürükleyen eserlerdir.

Bu sıralarda Fransa’da Charles Pearault 14. Lui döneminde çocuk kitaplarının babası olarak anılmaktaydı. Halk ağzında dolaşan masalları toplayıp kısaltarak çocuklar için 1697 yılında bastırmıştır. Bunların içinde Külkedisi, Parmak Çocuk, Mavi Sakal, Kırmızı Başlıklı Kız, Çizmeli Kedi, Uyuyan Güzel gibi eserler vardır. Bu kitaplar önce İngiltere’de sonra da Almanya’da basılmıştır. İngiltere’de bunları John Newberry İngilizceye çevirip 1727 yılında “Talles of Matter Goose “ adı altında yayımlamıştır.

Dünyada çocuk edebiyatının gelişimi de, 19.yüzyıla kadar yavaş olmuştur. Her ne kadar ortaya konulan çalışmalar matbaanın icadıyla hız kazanmış olsa da bu hız sadece eserlerin basımıyla alakalıdır. Bundan sonra hem İngiltere hem de Fransa’da çocuklar için yazılan kitaplar ortaya çıkmaya başlamıştır. Daha sonra kitaplar bildiğimiz gibi basılmaya ve ciltlenmeye başlamıştır. Çocuklar Daniel Defoe’nu Robinson Curiso’su ve Jonathon Swift’in Gulliver’in Gezileri gibi yetişkin kitaplarını benimsemişlerdir. 1744 yılına kadar John Newbery’nin “Alittle Pretty Pocketbook” “ isimli kitabı yayımlanmıştır. (Küçük şirin cep kitabı,Newberry,1727)

http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/%C3%87ocuk%20Edebiyat%C4%B1na%20Giri%C5%9F.pdf, s. 3, 4)

20. yüzyılda resimli hayvan öyküleri basılmaya başlamıştır. Çocukların çok sevdiği bu öyküler tüm dünyada genişlettiler pek çok yayında bastırılmıştır. Lucy Sprague Mitchell'in "The Here and Now Story Book" isimli kitabı ile yetişkinler ilk defa çocukların küçük yetişkinler değil başka varlıklar olduğu fikriyle karşılaştılar. Bu dönemde çocuk edebiyatındaki çeşitlilik genişlemeye devam etmiştir. Bu yüzyılın başlarında C.B Falls'un ABC isimli kitabının resimleri kaliteli ağaç oyma tekniğinin örneklerini içeriyordu ve yeni gelişen teknoloji olanaklar resimli kitaplara yönelişi kolaylaştırıyordu. Rudyard Kipling çocuklar için mizahın önemli olduğunu düşünüyordu. 1902'de yayınlanan "Just so Stories" adlı kitabı bugün de popülerdir. Beatrice Potter aynı yıl "The Story of Petter Rabbit" isimli kitabıyla edebiyata hayvan öykülerini sokmuştur. O zamandan itibaren de hayvan hikâyeleri çocukların en sevdiği tür olmuştur. Daha sonra dünyanın tüm ülkelerinde çocuk edebiyatı örnekleri her gün biraz daha gelişerek ve artarak yayınlanmaya başlamıştır.”

http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20EDEBIYATI/onur_akbas_turkiyede_ve_dunyada_cocuk_edebiyatinin_gelisimi.pdf

Çağımızda çocuk edebiyatı yetişkin edebiyatında geçiş edebiyatı olarak değerlendirilmektedir. Edebiyatın bir türü olup olmadığı ya da “çocuk edebiyatı” kavramsallaştırmasının geçerliliği üzerine kimi tartışmalar sürse de alan uzmanları çocuk edebiyatının ayrılaştırılmasını çocukluğun özel bir dönem olmasıyla açıklamaktadır: “Oysa çocuk yazının ortaya çıkış nedeni çocuğun gerçeklerinin, alımlama biçiminin, dünyayı alılmama ve algılama biçiminin yetişkinlerden çok farklı olmasından kaynaklanmakta” ve çocuk edebiyatı, yetişkin edebiyatına geçište

bir “ara basamak” ya da “geçiş edebiyatı” olarak değerlendirilmektedir (Dilidüzgün 1996: 23, 26).

1970’li yıllardan günümüze kadar ise bu edebiyat alanına daha fazla önem verilmiş. Özellikle de Gülçin Alpöge, Abbas Cılga, Fatih Erdoğan, Can Göknil, Üzeyir Gündüz, Muzaffer İzgü gibi öğretmen yazarlar çok yararlı eserler ortaya koymuştur. Bu yazarlarımızın verdiği eserler çocuk edebiyatının gelişimi açısından büyük önem arz etmektedir. Çünkü çocuk, yaşadığı çağda ve içinde bulunduğu toplumda bir yere sahip olacağını uygulanacak edebiyat kaynakları ile anlayabilecektir. Bu sayede çocuk edebiyatı, eğitimin eğlendirerek öğretme yöntemiyle de kaynaştırılmış olmaktadır.

2.2 Tanzimattan Toplumcu Gerçekçi Yazarlara kadar Edebiyatımızda Çocuk Teması

Divan edebiyatımızda olduğu gibi Yeni Türk Edebiyatında da çocuk motifini görüyoruz. Ancak Yeni Türk Edebiyatı 1839 Tanzimat Fermanından sonra batıdan alınan roman, öykü, şiir gibi modern yeni türlerle oluştuğu için Çocuk teması daha ayrıntılı şekilde işleniyor. Tanzimat dönemi eserlerinde örneğin İntibah, Felatun Bey ile Rakıp Efendi, Zehra tarzında romanlarda çocukların babasız olduğu genelde görülüyor. Bunun da sebebi yazarların bilinçaltında çöken Osmanlı İmparatorluğunun, gerileyen Osmanlı İmparatorluğunun devlet baba vasfını kaybetmesiyle açıklanabilir.

Tanzimat yazarları içerisinde çocuk temasını inceleyen eserler arasında ilk aklımıza gelen ayrıntılı Sami Paşazade Sezai’nin Sergüzeşt, Sergüzeşt romanında esir Dilber, diğer esir çocuklar ve Kafkasya’dan kaçırılan çocuklar işleniyor. Ahmet Mithat Efendi’nin Çenki adlı romanında da batıl inançlarla büyütülen çocuklar işlenir, batıl inançlarla büyütülmemesi ile ilgili anneler uyarılır. Servet i Fünun

Edebiyatına gelince Halit Ziya Uşaklıgil başta olmak üzere Mehmet Rauf, Tevfik Fikret bunlarda da çocuk temasına rastlıyoruz. Her şeyden önce Servet i Fünun kurucu şairi Tevfik Fikret'in ikinci şiir kitabı Haluk'un Defteri doğrudan oğluna adanmıştır. Oğluya ilgili şiirleri içerir yine Tevfik Fikret'in ölmeden 1914 Şermin adlı şiir kitabı da çocuk şiir kitabıdır. Servet i Fünun yazarları içinde Ahmet Cemil Mai ve Siyah romanının kahramanı da babasızdır. Aşk ı Memnu da ise çocuklar annesizdir. Anne boşluğunu yabancı bir mürebbiye Matmazel Deniz de Courton doldurmaya çalışır ama o da kızı gibi sevdiği Nihal'i Fransız gibi yetiştirir. 1908 II. Meşrutiyetle beraber çocuk ve kadının eğitilmesi konusu ön plana çıkar. Bu dönemde II. Meşrutiyet dönemi yazarlarının çocuk temasına ağırlık verdiği ayrıca kadının eğitilmesi eserlerde görülür. Türkçü yazarlardan, şairlerden Ömer Seyfettin'nin Türk tarihinde yer alan "Pembe İncili Kaftan", "Kütük", "Forsa", "Ferman", gibi hikâyeler çocukları ele almıştır. Aynı şekilde Ziya Gökalp'te Çocuklara özellikle Türklük bilincini, aile kavramını ve çalışmaya toplumdaki yer olmadığını anlatmaya çalışmıştır.

Kurtuluş Savaşı edebiyatına gelince özellikle 1919-1922 yılları arasında Ankara'da Atatürk'ün yanında Milli Mücadeleye katılan Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Halide Edip Adivar savaş içinde açtığı çeken, zor durumda kalan veya kahraman çocukları anlatır. Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Yaban adlı romanı, Ergenekon adlı eserlerinde yer alır. Halide Edip Adivar'ın Ateşten Gömlek adlı romanı ve Himmet Çocuk adlı hikayesi meşhurdur. Himmet Çocuk adlı öyküsünde Kurtuluş Şavaşı çocuklarını işlerler. 1925'te M. Zekeriya Sertel Sevimli Mecmua adlı bir çocuk kitabı yayınlar. Cumhuriyet döneminde çocuk teması denilince karşımıza iki büyük isim çıkar. Romanda Reşat Nuri Güntekin, şiirde Fazıl Hüsnü Dağlarca. Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Çocuk ve Allah adlı şiir kitabı ünlüdür. Reşat

Nuri Güntekin romanımızda çocuğu en çok anlatan isimdir. Miskinler Teknesi adlı romanı dilendirilen, eziyet gören çocukları anlatır. Adeta bir sosyolog gibi toplumun kanayan yarasına parmak basar. 1950'lerden sonra gelişen Toplumcu gerçekçi yazarlar arasında da çocuğu Orhan Kemal, Kemal Tahir, Fakir Baykurt gibi isimler arasından en çok Yaşar Kemal'in toplumcu gerçekçi yazarlardan işlediğini görüyoruz. Şimdi Yaşar Kemal'de çocuk temasına geçebiliriz.

2.3 Yaşar Kemal'in Hayatı

Asıl adı Kemal Sadık Göğçeli olan Yaşar Kemal, 1923 yılının ekim sonlarında Osmaniye Hemite (Göğçeli/Gökçeli) köyünde dünyaya gelmiştir. (Çiflikçi, 1997). Kadirli Cumhuriyet İlkokulu'nu bitiren yazar, ardından da Adana Birinci Ortaokulu'na kayıt yaptırmıştır. 1941'de hayatını kazanmak zorunda kaldığı için ortaokul son sınıftan tastiknameyle ayrılmıştır (Işık, 1905).

Yaşar Kemal ırgat kâtipliğinden öğretmen vekilliğine, kütüphane memurluğundan traktör sürücülüğüne ve çeltik tarlalarında kontrolörlüğe kadar değişik işler yapmıştır. Pertev Naili Boratav, Abidin Dino ve Arif Dino gibi sanatçı ve yazarlarla tanışma fırsatı bulmuştur.

(<http://www.yasarkemal.net/biyog/index.html>) 1939' da on altı yaşındayken ilk şiiri "Seyhan", Adana Halk Evi'nin yayın organı Görüşler dergisinde çıkmıştır.

(İhsan Işık, s.1905) 17 yaşındayken siyasi nedenlerle ilk tutukluluk deneyimini yaşamıştır. Yaşar Kemal ırgat kâtipliğinden öğretmen vekilliğine, kütüphane memurluğundan traktör sürücülüğüne ve çeltik tarlalarında kontrolörlüğe kadar değişik işler yapmıştır. Pertev Naili Boratav, Abidin Dino ve Arif Dino gibi sanatçı ve yazarlarla 1940'lı yıllarda tanışmıştır.

(<http://www.yasarkemal.net/biyog/index.html>) ilk şiiri 1939' da on altı yaşındayken Adana Halk Evi'nin yayın organı Görüşler dergisinde çıkmıştır (Işık, 1905). 17

yaşındayken siyasi nedenlerle ilk tutukluluk deneyimini yaşamıştır. Yaşar Kemal, Adana Ramazanoğlu Kütüphanesi'nde çalışırken bir taraftan da edebiyatla ilgilenmiştir. Çeşitli dergilerde Kemal Sadık Göğceli imzasıyla şiir ve folklor araştırmaları yayımlanmıştır. 1941' de "Çifte Çapa Manileri" başlıklı ilk folklor derlemesi çıkmıştır. İlk kitabı "Ağıtlar" ise 1943'te Adana'da ve yine Kemal Sadık Göğceli imzasıyla yayımlanmıştır. 1944'te askere giden yazar, askerliği sırasında edebi çalışmalarını sürdürür. Yirmi üç yaşındayken " Pis Hikâye'yi" yazmıştır. 1948'de Kadirli'ye dönerek pirinç tarlalarında su bekçiliği yapan yazar, daha sonradaktilo olarak arzuhalcilik yapmaya başlamıştır. "Bebek" ve " Dükkâncı " adlı hikâyelerini yeniden yazmıştır. " Bebek " ve "Dükkâncı'yı " "Kızamık" adlı yüz sayfalık uzun bir hikâye ile 1949'da yazılan "Demir Çarık" adlı roman izlemiştir.

1951' de "Hüyükteki Nar Ağacı'nı" tamamlayan yazar, Orhan Kemal'le anlaşarak İstanbul'a gitmeye karar vermiştir. (R.Ç. s.11, 12, 13, 14, 16,) 1951-63 arasında *Cumhuriyet* gazetesinde Yaşar Kemal imzası ile fıkra ve röportaj yazarı olarak çalışmıştır. Bu arada 1952'de ilk öykü kitabı *Sarı Sıcak*'ı, 1955'te ise bugüne dek kırktan fazla dile çevrilen romanı *İnce Memed*'i yayımlanmıştır. Yazar, 1962'de girdiği Türkiye İşçi Partisi'nde genel yönetim kurulu üyeliği, merkez yürütme kurulu üyeliği görevlerinde bulunmuştur. Yazıları ve siyasi etkinlikleri dolayısıyla birçok kez kovuşturmaya uğramıştır. Yaşar Kemal, 1967'de haftalık siyasi dergi *Ant*'ın kurucuları arasında yer almıştır. 1973'te Türkiye Yazarlar Sendikası'nın kuruluşuna katılmış ve 1974-75 arasında ilk genel başkanlığını üstlenmiştir. 1988'de kurulan PEN Yazarlar Derneği'nin de ilk başkanı olmuştur. 1995'te *Der Spiegel*'deki bir yazısı nedeniyle İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yargılanmış daha sonra aklanmıştır. Aynı yıl bu kez *Index on Censorship*'teki yazısı nedeniyle 1 yıl 8 ay hapis

cezasına mahkûm edildiyse de cezası ertelenmiştir
(<http://www.yasarkemal.net/biyog/index.html>).

Yirmi üç dile çevrilen ilk romanı İnce Memed'in kazandığı başarıyla dünyaca tanınan bir yazar olmuştur (İ. I. s. 1906).

1952–2001 yılları arasında Thilda Serrero ile evli kalmış, 2002 yılında Ayşe Semiha Baban ile ikinci evliliğini yapmıştır.

Organ yetmezliği nedeniyle 28 Şubat 2015 yılında yitirdiğimiz Yaşar Kemal 2 Mart 2015 tarihinde Zincirlikuyu Mezarlığına defnedilmiştir.

Eserleri

Edebiyat hayatına şiirle başlayan Yaşar Kemal, daha sonra hikâye, roman, röportaj türlerinde de eserler vermiştir. 40'a yakın eserinin 23'ü romandır. Yaşar Kemal daha çok romanlarıyla ön plana çıkmış bir sanatçıdır. Eserlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

Derleme:

Ağtlar I,1943

Gökyüzü Mavi Kaldı, 1978

Ağtlar, 1992

Hikâye:

Sarı Sıcak, 1952

Teneke, 1955

Bütün Hikâyeler, 1962

Roman:

İnce Memed I, 1955

Ortadirek (Dağın Öte Yüzü I), 1960

Üç Anadolu Efsanesi, 1967

Ölmez Otu (Dağın Öte Yüzü III) 1968
İnce Memed II, 1969
Ağrıdağı Efsanesi, 1970
Binboğalar Efsanesi, 1971
Çakırcalı Efe, 1972
Demirciler Çarşısı Cinayeti (Akçasazın Ağaları I), 1973
Yusufoçuk Yusuf (Akçasazın Ağaları II), 1975
Al Gözlüm Seyreyle Salih, 1976
Yılanı Öldürseler, 1976
Kuşlar da Gitti, 1978
Deniz Küstü, 1978
Yağmurcuk Kuşu (Kimsecik I), 1980
Hüyükteki Nar Ağacı, 1982
İnce Memed III, 1984
Kale Kapısı (Kimsecik II), 1985
İnce Memed IV, 1987
Kanın Sesi (Kimsecik III), 1991
Karıncanın Su İçtiği – Bir Ada Hikâyesi 2, 2002
Tanyeri Horozları – Bir Ada Hikâyesi 3, 2002

Röportaj:

Yanan Ormanlarda 50 Gün, 1955
Çukurova Yana Yana, 1955
Peri Bacaları, 1957
Bu Diyar Baştan Başa, 1971
Bir Bulut Kaynıyor, 1974

Allah'ın Askerleri, 1978

Alain Bosquet ile Konuşmalar, 1992

Deneme:

Taş Çatlasa, 1961

Baldaki Tuz, 1974

Ağacın Çürüğü, 1980

Sarı Defterdekiler – Folklor Denemeleri, 2002

Çocuk Kitabı:

Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca, 1977 (İ.I. s.1907)

2.4 Edebi Kişiliği

Düzenli bir eğitim imkânı bulamayan Yaşar Kemal, kendi kendini eğitmiştir. Hayatı boyunca sürdürdüğü yazarlık, politikacılık ve gazetecilik sanatçının kendini yetiştirmesi için uygun birer çevre oluşturmuştur.

Yazarın çocuk yaşta doğaya, insanlara ve topluma karşı içinde uyanan ilgisi yaşamanın sonuna kadar sürmüştür. Yazarın yetişmiş olduğu Çukurova halk kültürü bakımından zengindir. Bu yazar üzerinde olumlu etki yaratmış ve edebiyata başlamasında önemli rolü olmuştur. Yaşar Kemal Çukurova yanında Anadolu'nun birçok bölgesini gazeteci olarak dolaşmıştır, gezdiği yerlerin folkloruyla ilgilenmiştir.

Sanatçı folkloru, köken kültürü sayan yazar, bunsuz edebiyat yapılamayacağı düşüncesindedir. “Gerçek bir edebiyat yaratılırken hiçbir edebiyatçı kendi kökeninden ayrılamaz. Folklor benim köken kültürümdür” demiştir.

Carventes'in Don Kişot'unu, Alexandre Dumas Fils'in Kamelyalı Kadını'nı defalarca okuyan yazar, Don Kişot' tan çok şeyler öğrendiğini söyler. Kamelyalı

Kadın, romanının da sürükleyici olmasını kendi romanlarında temel ilke haline getirdiğini belirtir. (R.Ç. s.32, 33, 34, 35)

Yaşar Kemal yazmaya bilinçle ve istekle başladığını, Homeros'u ve Stendhal'e hayranlık duymasının boşuna olmadığını dile getirir. Gençliğinde bir esere başlamadan önce hep Stendhal'i okuduğunu söyler. (A.B s.110) Bunların dışında dünya edebiyatını yakından izleyen yazar, Tolstoy, Balzac, Çehov, Dostoyevski gibi büyük yazarları da yakından takip etmiştir. (R.Ç. s.35) Yaşar Kemal'in, "Benim temelimde ne kadar Balzac, Dostoyevski, Gogol, ve Çehov varsa o kadar da Köroğlu olduğunu sanıyorum" cümlesi hem Dünya edebiyatı hem de Türk edebiyatından beslendiğini gösterir. (R.Ç, A.K.)Yazarın şu sözleri: "Benim bir ayağım Anadolu'daysa bir ayağım dünyada. Kültürler birbirlerini besler. Dünya kültüründen beslenmek şart ama kendi kaynaklarını da bilmeli. Kendi kaynaklarımızı bilip dünyaya açılmaktan başka çaremiz yoktur." "Politika da olsun sanatta olsun öykünmek maymunluk kolay; fakat kendi kişiliğine, halkın kişiliğine dönüp yaratmak zordur" bunu doğrular niteliktedir. Bu da Yaşar Kemal'in sanatçı kişiliğini belirgin olarak yansıtır. (R.Ç. s.41)

Yazar, Türk Edebiyatı'nda Nâzım Hikmeti beğenir. Roman yazmaya başlamadan önce dilini canlı tutabilmek için Nâzım Hikmet'i okuduğunu söyler (R.Ç. s.35).

Edebiyat uğraşına şiirle başlayan yazar 1946'dan sonra hikâyeye yönelmiştir. (R.Ç. s.37). Romanlarıyla ön plana çıkmıştır. Kendimi bildim bileli hep yazmak istedim her şey onun üstüne döndü der. (A.B. s. 112) Onun en önemli farklılıklarından biri de değişmeyi anlatmasıdır. "Ben değişmenin romancısıyım" cümlesi de bu bakımdan anlamlıdır (R.Ç. s.39).

Sanatçı kişiliğın oluşmasında Adana'daki kültür çevreleri ve aydınlarla tanışmasının da rolü büyüktür (R.Ç. s.35).

Yazar romandaki başarısını üç madde halinde özetler. Birincisi “Kendime has yeni bir roman dili kurma başlıca başarımdır.” İkincisi “İnsanın, toplumun, kentlerin yabancılaşmasını getirmeye çalışıyorum. Eğer dünyada okurum varsa bundandır.” Üçüncüsü “Yeni getirilen psikolojik ufuklar, insanda olanı insana gösteriyor. İnsan da, doğa da sonsuz. Onun için sürekli yeni psikolojiler yaratılıyor” şeklindedir (R.Ç. s.40).

Dili her zaman büyük bir araç sayan yazar, dili sonsuz bir gücü olan sonsuz bir evren olarak görür. Dilin insanlığı yenileyip geliştireceğine, güzelleştireceğine inandığını söyler. (A.B. s.92) Sadece Türkiye’de değil, ülkemiz dışında da çok okunan yazar, bu konudaki başarısını bir konuşmasında “yeni bir roman biçimi geliştirmiş olmasına” bağlar. “Dışarıda seviliyorsam bunun nedeni yeni bir roman biçimi geliştirmiş olmam. ‘Çağdaş epope’ diyorlar benim getirdiğim romana. Bu deyim yanlış olsa da romanımda yeni bir şey var ve batılılar bunu beğeniyorlar” der (R.Ç. s.41).

Çağdaş Türk edebiyatının oluşmasına ve edebiyatımızın başka ülkelerde temsil edilmesine katkı sağlayan Yaşar Kemal, röportaj, hikâye, roman türlerinde önemli eserler vermiştir. Yazarı diğer yazarlardan ayıran en büyük farkı ise sözlü edebiyata önem vermesidir. “Yazılı edebiyat, sözlünün bir devamı, bir sonucudur” der (R.Ç. s.41).

Yaşar Kemal eserleri kırkı yakın dile çevrilmiştir, bu eserlerinde insan ruhunun derinliklerini şaşırtıcı imgelerle anlatmıştır. Yalnız Türk edebiyatının değil, dünya edebiyatının da önde gelen isimlerinden biridir. Hem yurtiçinde hem de yurtdışında ödül almıştır. Uluslararası Cino del Duca ödülü, Légion d’Honneur

nişanı Commandeur payesi, Fransız Kültür Bakanlığı Commandeur des Arts et des Lettres nişanı, Premi Internacional Catalunya, Fransa Cumhuriyeti tarafından Légion d'Honneur Grand Officier rütbesi, Alman Kitapçılar Birliği Frankfurt Kitap Fuarı Barış Ödülü'nün de bulunduğu yirmiye aşkın ödül, ikisi yurtdışında beşi Türkiye'de olmak üzere, yedi fahri doktorluk payesi almıştır.

<http://www.yasarkemal.net/biyog/index.html>

Bölüm 3

İNCELEME

3.1 Aile Çocuk İlişkisi

“*Yağmurcuk Kuşu*” romanında aile Van’dan çukur ovaya göç sırasında ölüme terk edilen Salman’ı bulur ve İsmail Ağa Salman’ı evlat edinir. Böylece Salman aileye katılmış olur. Salman ailenin tek çocuğu olduğu için ilgi içinde büyümüştür. Bu ilgi Mustafa doğuncaya kadardır.

“ Fiziksel açlık bedeni nasıl ölüme götürürse, tümünden yapayalnız ve soyutlanmış hissetmek de aynı şekilde insanın zihnini parçalanmaya götürür.” (Fromm 1996: 31) Erich Fromm’un da belirttiği gibi yalnızlık ve soyutlanmışlık hissi insanı zihinsel ve psikolojik olarak olumsuz etkilediği ve insanı yok olmaya götürecek boyutta olumsuz etkilerinin olduğunu vurgular.

İlkel insanlar hayatta kalabilmek için doğa ile savaşırken günümüz insanları birbirleriyle savaş ve rekabet içindedirler. Bu durumdan toplum ve toplumun en önemli yapı taşı olan aile daha derinden etkilenir. Aile fertlerinin anne ve babayı paylaşamaması durumu, önemli bir çatışma oluşturmaktadır.

Yaşar Kemal’in *Yağmurcuk Kuşu* adlı romanında Salman’ın yalnızlık karşısında kendini soyutlanmış, ilgisiz ve değersiz görmesi ile ruhsal bir çöküntü yaşaması romanın ana izleksel yapısını oluşturmaktadır. Yalnızlık kavramı bulunduğu ortamda tutunamayan bireylerde psikolojik etkilenmelere neden olur. Aile içinde anne ve babanın sevginin eşit miktarda paylaşılmadığı durumlarda kişilik bozukluklarına yol açacak paronayaklık boyutuna ulaşabilir. Bu durumda sevginin

paylaşıldığı kişiye karşı sevgisizlik oluşur hatta ebeveynler önlem almazlarsa nefrete de dönüşebilir. Salman'da gözlemlenen bunun nefrete ulaşmış boyutudur. Mustafa'yı korkutur ve zarar verecek boyuta ulaşır:

“...istiyordu ki babası onu iyi tanısin, bu dünyada yalnız onun kim olduğunu bir tek babası bilsin, onu azıcık sevsin, şu Mustafa'yı sevdiğinin binde biri kadar, eskiden onu sevdiğinin binde biri kadar, şimdi de onu sevsin. (Y.K.,S.385)”

Romanda görülen bir diğer tema ise kaygı ve korkudur. Birey, kendi güvenliğini tehdit altında hissettiği zaman korku ve kaygı beslemeye başlar ve bu çocuklarda kişilik gelişimini etkiler. Bu korkuya karşı çocuk gelişim döneminde kendince savunma mekanizmaları oluşturur, çocuk bu durumda yalnız kalmayı seçebileceği gibi saldırgan tutumlar sergilemeyi de seçebilir. Salman Mustafa'nın doğumuyla dışlanma hissine kapılmıştır. İsmail Ağa'nın dikkatini çekmek için elinden geleni yapar. Salman hayvanları öldürür, evlerin damlarına ateş eder. Âdeta bir bunalıma girmiştir.

Romanda dikkat çeken bir diğer nokta ise çıkarların tamamen manevi oluşudur. Salman'ın paylaşmadığı canı ve sevdiği babasının sevgisidir. Olumsuz tutumların hepsi bu sevgiyi yitirdiğinde bu sevginin aşırılığında görülür.

Salman annesi ve babasının gözündeki sevginin biteceği kaygısından dolayı Mustafa'ya karşı saldırgan bir tutum sergiler. Salman Mustafa'nın üstünde Otorite sağlamak için baskı yapar ve hayvanlar korkutur. Salman'daki üstün olma çabası dizginlenmediği takdirde ağır sonuçlara yol açabilir. Mustafa sürekli Salman'dan korkmakta ve ondan uzak durmaktadır. Korku ve kaygı çocukta anne ve babaya aşırı bağlılık olarak kendini gösterir. Salman babasına aşırı derecede düşkün oluşu, anlatıcının en çok vurguladığı noktalar arasındadır. Salman'ın İsmail Ağa'yı

öldürmesinin temel nedenini ve onu bu eyleme zorlayan bir dürtü babaya duyduğu bağlılık olarak okuyucuya sunulur.

Salman, üvey annesi ve üvey babası tarafından çok sevilir. İyi bakılır, her istediği yerine getirilir. Salman, verilen sevginin farkındadır. Bu sevgi onu zamanla başkalaştırmıştır. Babasının ona yeni giyitler alması, hediyeler getirmesi ona özel davranması Salman'ı üstünlük psikoloji kompleksine sokar. Salman kendisini mükemmel ve üstün görmeye başlar. Bu psikoloji onun köyün diğer çocuklarına tepeden ve küçümser bakmasından da anlaşılır. Salman yaşadığı bu üstünlük kompleksi yüzünden toplumdan uzaklaşır. Salman köyün çocuklarıyla da büyükleriyle de konuşmaz ve köyde yalnızlaşır. O her yere yalnız gider. Her konuda uç noktalardadır. Babasına mükemmel olduğunu kanıtlamak, köyün rahatsız olduğu kartalları öldürmek için izin alır. Saatlerce hatta günlerce kartalların yere yaklaşmasını bekler. Babası onu izlediğinde Salman deliye döner ve heyecanlanır. O babasının kendisiyle iftihar etmesini ister. Salman dikkat kesilir ve kartalları vurmak için çok hesap kitap yapar. Bu davranışlarının en önemli sebebi üstünlük kompleksinin Salmanda var olmasıdır.

Salman en çok üvey babasını sever. Ona olan sevgisi hayranlık derecesindedir ve bu sevgi âdeta kendisiyle bütünleşmiştir. İsmail Ağa'nın sevgi ve sıcaklığını derinden hisseder ve bununla mutlu olur. İsmail Ağa da Salman'ın sevgisinin farkındadır. Hatta öz oğlu Mustafa ile Salman'ın sevgisini karşılaştırır ve Salman'ın sevgisinin daha fazla olduğu kanaatine varır.

Mustafa doğduktan sonra Salman'la kimse ilgilenmez. İsmail Ağa'nın ve Zero Hatun'un gözleri Mustafa'dan başkasını görmez. Salman, babasının Mustafa'yla oynamasını ve onu sevmesini kıskanır. Salman bu ilgisizlik karşısında kahrolur.

Salman, Mustafa doğduktan sonra evde kimseyle iletişime geçmez ve sessizliğe boğulur.

Salman'ın babasını çok sevmesi kuruntulara neden olur. Birilerinin babasını öldüreceğini düşünür. Zamanla bu düşünce kafasında büyür ve babasının korumalığını üstleneceğini kendine bir at ve silah vermesini ister. Babası onun bu teklifini kabul eder. Salaman sabaha kadar babasının kapısında nöbet tutar. Babası Salman'la gurur duyar ve en iyi oğlunun onu koruyacağını düşünür. Salman'ın içinde bulunduğu duruma hakim olmak istediği ancak başarılı olamadığı görülür.

Salman Panoysa çiftliğinden sorumlu olur ve babasıyla ve ailesiyle iletişimi önemli ölçüde azalır. Salman gecesini gündüzünü çiftlikte geçirir. Onun için Mustafa'yı görmemek, üvey annesi ve babasının Mustafa'ya olan ilgisini görmemek demektir. Salman bu durumdan mutsuzdur.

Aile Bireyleri İçinde Çocuk

Yaşar Kemal'in A.A, Zürafayı Vursalar adlı hikâyesinde Oğuz, içinde bulunduğu durumu, babasızlığın verdiği yokluk yüzünden annesinin çalışma zorunluluğu, aile sevgisinden ve iletişimden yoksun bir hayatın getirdiği olumsuz koşulların sonuçlarıdır. Hırsızlık yapan arkadaşlarının da aynı şekilde aile ortamında büyümemeleri ve isteklerinin karşılanmaması yüzünden kötü davranışlar sergilediğini söyler.

Oğuz'un annesi sarhoş ve sorumsuz bir adamla evlenir. Oğuz geceleri altına işeyen bir çocuktur. İşediği için kimse onu istemez bu da Oğuz'da bazı davranış bozukluklarına neden olur. En önemlisi özgüven kaybı yaşar. Oğuz sebze halinde kendisine kartondan yatak yapar ve orada uyur. Yurda veya ailesinin yanına gitmek istemez bunun altındaki en önemli sebep Oğuz'un gece altına işemesidir. Bu durum, Oğuz'da suçluluk psikolojisi oluşmasında da etkili olmuştur. Oğuz'un gece altına

işemesinin sebeplerini aile fertleri araştırmaz hatta bunu bir suç olarak gösterirler. Üvey babası Oğuz'un altına işemesini kabullenmez ve onu yatılı okula göndeririler. Çocuk ciddi anlamda sağlık sorunları yaşarken anne de ilgisiz davranır.

Her çocuk gibi Oğuz'un da istekleri vardır ve bu istekler aile tarafından karşılanmadığı zaman tıpkı arkadaşları gibi çok kötü bir davranış olan hırsızlığa başvurur.

Oğuz Lunaparktaki zürafayı almak için her gün oraya gider. Son gittiğinde zürafayı çalmaya karar verir ve çalar. Oğuz'u yakalarlar, döverler ve polise teslim ederler. Karakolda Oğuz annesine verilir. Annesi beddua ede ede onu tekrar yurda götürür. Oğuz oradan kaçıp kaçıp zürafayı çaldığı Gençlik Parkının kapısına gelir ama korktuğu için içeriye giremez. Aile sevgisinden uzak ve her yaptığı hareketten sonra cezalandırılan çocuk kendisi mutlu hissettiği yere yani Gençlik Parkına gitmek ister. Oğuz'la ilgili bir başka husus onun özgüven eksikliği tatmin etmek için birtakım eşyalar çalması ve bu sayede değerli olduğunu düşünmesidir.

Yazar'ın A.A, D.Ç.K.B adlı hikâyesinde Kadir beş kardeştir. Oturdıkları mahalle gecekonduların bulunduğu bir yerdir. Kadir'in babası çalıştığı fabrikadan çıkartıldığında işsiz kalır. Babasının işsizliği, evdeki durumun gittikçe kötüleştirir. Kadir, bu durumu düzeltmek için sokakta balon satmaya karar verir.

İlk zamanlar utana sıkıla yapsa da sonraları bu işin ustası olur ve eve para getirmeye başlar. Babasının görevini yani eve para getirme işini Kadir yapmaya başlar. Bu yüzden evde başköşeye oturur. Sofrada en fazla yemek Kadir'e verilir, Onun her istediği yerine getirilince, ailesinin her ferdiyle iletişimi mükemmel seviyeye çıkar. Kadir sokakta balon satma ustası olur. Kadir kendisine verilen değerine eve getirdiği paraya bağlı olduğunu anlar. Bu konumunu kaybetmek istemez. Kadir mahallede de övgüyle anılır. O da saklı bir gururlanma içine girer. Kadir

evdeki ve mahallesindeki ayrıcalığını kaybetmek istemez. Ne zaman ki babası ve ablası işe başlar, kardeşi de onun gibi balon satmaya başlar, Kadir bu durumdan çok rahatsız olur ve evini, mahallesini terk eder. Kadir'in bunu yapmasının tek nedeni evdekilerin onun gibi para kazanıyor olmasıdır. Kadir kendi dışında biri eve para getirirse evdeki değer azalacağına inanmaktadır.

3.1.1 Babası Ölen ve Öldürülen Çocuklar

Yılanı Öldürseler Roman'ında Hasan, ya altısında ya da yedisinde olan bir çocuktur. Hasan Anavarza yamaçlarındaki kuşların, böceklerin, kartal yavrularının, kırlangıçların korkulu rüyasıdır. Hasan sabah erkenden evden çıkıp, gün batınca evine döner. Bir gece anası Esmе, babası Halil sofraya oturmuş yemek yeken birdenbire ışıklar çakar, ortalığı kurşun sesleri sarar. Babasından bir çığlık gelir, anası bağırır. Toz duman gidince Hasan, babasının başından kanlar geldiğini görür. Sofraya yüz üstü düşer, her yer kan içinde kalır. Hasan bu anları hayatı boyunca unutmaz. Bütün Anavarza'dan sesler, çığlıklar gelir. Hasan durumu anlamaya çalışır. O gün sabaha kadar uyumaz. Sabah bir ölü görmüştür meydanda. Bu kişiyi de tanıyordur. Anasının köyünden, ara sıra misafirlige gelen Abbas'tır bu kişi. Babasının ölümünden annesini yani Esmе'yi sorumlu tutarlar.

Hasan ne zaman büyükannesi ile bir araya gelse büyükannesi babasının katili annesi olduğunu söyler ve çocuk üzerinde baskı kurmaya çalışır. Hasan annesini canı kadar sever ve bu anlatılanlara inanmaz. Hasan'nın yaşı büyüdükçe üstündeki baskı artmaya başlar. Amcası ona sedefli tüfek verir ve onu Ceyhan Irmağı'nın kıyısına götürür ve amcası Hasan'a nişanın nasıl alındığını ve avlanmayı öğretir amcası ayrıca ona istediği kadar fişek alabileceğini, köydeki bakkala yazdırabileceğini söyler.

Köylüler de Hasan'ın üzerinde annesini öldürmediği için baskı kurarlar. Köylüler Hasan'ın babasının hortladığını, yılan, kertenkeleye hatta ne kadar sürüngen varsa hepsine dönüştüğünü ve annesi ölmeden mezarında uyuyamayacağını Hasan'a söylerler. Hasan gittikçe bu anlatılanlardan etkilenir ve babasıyla ilgili kâbuslar görmeye başlar. İçine kapanır, kimseyle konuşmaz, insanlardan kaçarak kendisi üstündeki baskıdan kurtulmaya çalışır. Hasan köyden ve köydekilerden nefret etmeye başlar.

Hasan ikilem içerisinde kalmıştır. O ya annesini öldürüp babaannesi ve köy halkına kendini ispat edecek ve köy halkı rahata kavuşacak kendisi ise bunun azabıyla yaşayacak ya da dünyalar güzeli annesi ile köyden ve akrabalarından kaçarak uzak bir yerde yaşayacaktır.

Hasan bu düşünceler arasında gidip gelirken psikolojik çöküntüye uğrar. Bunu köylüler de fark eder. Hasan Anavarza kayalıklarında bütün gün sedfli tüfeği ile etrafa ateş eder ve dik yamaçların kenarında gezerek ölümle burun buruna gelir bazen de uçurumda atlayacak gibi davranışlarda bulunur. Hasan'ın annesini öldürme fikri onu deliye çevirir ve bu düşüncesinden vazgeçer. Annesine duyduğu sevgi ölçülemez. Annesini öldürmemesi gerektiğini düşüncesindedir.

Çevrenin dayattığı “Görmesin gözüm, görmesin gözüm... Öldürülmeli anam, öldürülmeli. O öldürülmezse olmaz. Çukurova'da kimse bizim yüzümüze bakmaz. Babam da çingiraklı yılan olarıktan Çukurova sıcaklığında, cehennemde yanar durur. O ölmeli. Anam ölmeli. Esmem ölmeli. Esmem ölecek...” (Y.Ö,s.68) sözleri onu son derece rahatsız etmektedir.

Hasan annesiyle birkaç kere köyden kaçsa da bunu başaramaz amcalarına yakalanır. Hasan büyükannesinden ve amcalarından nefret etse de gücü yetmediği için bir şey yapamaz. Hasan'ın babaannesi eşkıyalarla gelinini öldürtmek için anlaşsa

bile Esm'e'yi g'orenin g'uzelliğinden dili tutulur ve kimse onu öldüremez. Hasan, geceleri kâbuslar görmeye başlar ve gördüğü her sürüngeni babası zannetmeye başlar.

Hasan sevgiyi sadece annesinde görse de buna karşılık vermemeye başlar. Davranışları annesinin de dikkatini çeker ama; çaresizce olanları bekler. Bir gün Hasan eve yine morali bozuk bir şekilde silahıyla oynayarak gelir annesini tandır başında ekmek yapmakla uğraşırken görür. Hasan bir anlık duyguyla silahı annesine doğrultup ateş eder ve annesinin gövdesi tandırın içine girer

Hasan yapmaması gereken şeyi yapmıştır. Annesine olan bağlılığı sevgisi onu öldürme fikrinden vazgeçirememiştir. Psikolojik olarak bu baskılar ve yalanlar, onu bunu yapmaya itmiştir. Babasının gözlerinin önünde kanlar içinde ölmesi ardından yaşadığı bu baskı ve son olarak dünyada en sevdiği kişiyi yani annesini öldürmesi, nasıl bir hastalığın içine girdiğini açıkça gösteriyor. Anlatıcı burada örf ve âdetlerin arkasına sığınarak küçük çocukların nasıl kullanıldığını gösterir. Bu romanın kahramanı Hasanı ve eşkıyanın adam öldürmek için kullandığı çocukları örnek gösterebiliriz.

Anlatıcı satır arasında köylünün güttüğü kini, nefreti ve öldürtme çabasının sadece namus temizleme olayı olmadığını vurgulamaktadır. Köylü erkeklerin Esm'e'nin güzelliği ve bu güzelliğe sahip olamayışı, Esm'e'nin güzelliğinin kocaları tarafından beğenilmesi köylü kadınların öldürtme baskısının bir başka nedenidir.

Mahalle baskısının küçük bir çocuğun en sevdiği kişiyi yani annesini öldürtebilecek kadar canileştirdiğini görmekteyiz.

Yaşar Kemal'in AA, AAGB hikâyesinde Kaya'nın hayatı anlatılır.

Kaya doğarken babası ölmüş, annesi onu bırakıp başkasına kaçmıştır. Kaya'ya büyükannesi bakar. Büyükannesi de ölünce Kaya, Bolu Yetiştirme

Yurduna bırakılır. Kaya ortaokuldan sonra yetiştirme yurdundan İstanbul'a kaçar. Kaya dört kardeştir, ikisi ablası ve bir tane de abisi vardır. Kaya, abisini ve bir ablasını hiç sevmez. Sevmemesinin nedeni de onların yanında kaldığında onunla ilgilenmemesi ve açlığını sormamasıdır. Çocuklarda karşılıklı alışveriş psikolojisi vardır. Kaya da onlardan bir şey almadığı için onlara sevgi beslememiştir. Kaya, en çok başhemşire ablasını sever ama ondan kaçar ve yanına da gitmek istemez bunun nedeni hikâyenin sonunda verilir. Kaya, sokaklarda konulan kanunları öğrenmiştir. O aç kalamamak için hırsızlık yapmayı normal bir davranış olarak görür. Kaya için çalmak yaşamak demektir. Kaya sokak çocuklarından bahsederken neredeyse hepsinin kötü alışkanlıkları olduğunu söyler. Bu da bize sokaklarda yaşamak zorunda kalan çocukların ne kadar tehlikede olduğunu gösterir.

Kaya'nın insanlarla alaycı bir üslupla konuşması ve insanların kusurlarıyla kendisini eğlendirmesinin nedeni kendi kusurlarını gizlemek için yapılmış bir savunma mekanizması olduğunu söylenebilir.

Kaya, baba sevgisinden anne şefkatinden yoksun büyümüştür. Bu da kişiliğinde ve davranışında bazı bozukluklara neden olmuştur. Kaya'nın sahihsizliği, sokakta sefalet içinde yaşaması onu hırsızlıklara sevk etmiştir. İzmir fuarında onun gibi ailesiz çocukların yankesicilik yaptığını söyler. Aslında o da böyle yaşamayı asla istememektedir:

“-Büyükanam ölmeseymiş ben bu yollara dökülmez mişim”.(Allah'ın

Askerleri. AAGB, S.125)

Toplumun en küçük fakat en önemli yapı taşı olan ailenin toplumdaki önemini burada görülür. Çocukların kişiliği oturuncaya kadar yanlarında yol gösteren, koruyup kollayan bir babanın ve annenin olması son derece önemlidir:

“Meğer babası Kaya doğar doğmaz öldüğü için annesi başkasına kaçmış ve Kaya’yı babaannesi büyütmüş ama o da çok fazla yaşamamış, Kaya yetiştirme yurdunda büyümüştür”(Allah’ın Askerleri, AAGB).

Kaya’nın aile gazinosunun sahibini sevmesinin en büyük nedeni babasından göremediği şefkati, sevgiyi ve samimiyeti onda görmesidir. Ustası Kaya’ya sevgi ve şefkat vermesinin karşılığında ondan sevgi ve sadakat alıyor. Kaya tam orada kalmaya karar vermişken ansızın baba diye hitap ettiği ustasının iki paket sigarasını ve bir miktar parasını alarak kayıplara karıştır.

Kaya en çok sevdiği başhemşire ablasının özleminden acı çekmesini ister: “Özlemimden yataklara düşün ondan sonra takım elbise giyip arabam ve şoförümle gideceğim” Çok sevdiği ustasını da bırakıp gitmesinin altında yatan neden bu olabilir. Zengin olarak dönüp ustasını ekonomik açıdan rahatlatmayı düşünmüş olabilir.

Üç ayrı konuyu işlediği Kimsecik üçlemesi (Yağmurcuk Kuşu, Kale Kapısı ve Kanın Sesi) Yaşar Kemal’in özyaşamöyküsü diye nitelendirilir.

“Yağmurcuk Kuşu” İsmail Ağa’nın üvey oğlu tarafından öldürülmesiyle sona erer. Kale Kapısı’nda İsmail Ağa’nın öz oğlu Mustafa’nın üvey oğlan Salman’dan duyduğu korku işlenir. Mustafa’yla birlikte köyün diğer çocukları ve çevredekilerin de Salman’dan korktukları görülür. Kanın Sesi’nde bütün korkuların üzerine gidilir ve bu korku yenilir:

Nedim Gürsel “Yaşar Kemal’in her kitabında çocuklara yer verilse de bazı romanları tümüyle çocuklara yöneliktir”der. Örnek olarak *Kimsecik üçlemesi, Al Gözüm Seyreyle Salih ve Allah’ın Askerleri*” (Gürsel, *Yitik Cennet*,s.1997)

“Yağmurcuk Kuşu’nda” İsmail Ağa ailesi ile göç ederken yolda yaralı bir çocuk bulmuştur. İsmail Ağanın yolda bulup iyileştirip sahiplendiği bu çocuk Salman’dır. İsmail Ağanın çocuğu olmadığı için Salman’ı öz evladı gibi sever: “Köyde sıtmaya yakalanmayan tek çocuk Salman’dı. İsmail Ağa’yla Zero çocuğa yememiş yedirmiş, içmemiş içirmişler, iyi bakmışlardı. Köyde Mehmet Efendinin iki oğlu dışında yalnız Salman’ın ayakkabıları vardı. Yalnız o pantolon, ipekli gömlek, çizgili mavi ceket giyiyordu. İsmail Ağa şehre her gidişinde Salman’a bir şeyler alıyor, hiç eli boş dönmüyordu. Köyün en taze tereyağı, en güzel oğul balı, en yağlı eti onun içindi.” (Yağmurcuk Kuşu, s.110)

Salman da bu ilgiden dolayı İsmail Ağa’ya âdeta tapar: “Salman bazı gece yarıları uyanıp yatağından kalkıp geliyor, bir çocuğun en sıcak sevgisi, dostluğuyla onun boynuna sarılıyor, burnunu saçları arasına sokup öyle uyuyordu. Bir kocaman görkemli adamla bir çakır gözlü çocuk arasında sıcacık sevgi selidir akıp duruyor, gidip geliyordu.” (Yağmurcuk Kuşu, s. 110)

Bir gün İsmail Ağa’nın bir oğlu dünyaya gelir. İsmail Ağa artık bütün zamanını oğlu Mustafa’yla geçirir. Ona çeşit çeşit hediyeler alır. Bütün sevgisini ona verir: ”İsmail Ağa Mustafa doğduğundan bu yana çocuk delisi olmuştu. Bir yere gitmek zorunda kalsa, evden, oğlundan ayrılmamak için elinden gelen her şeyi yapıyor, yola çıkarken, bindiği attan birkaç kere iniyor, Mustafa’yı görüyor, atına biniyor, sonra gene iniyor oğluna geliyor, onu kokluyor, mahzun, kederli, mutlu, sevinçli gözlerle, yüzü andan ana değişerek onu seyrediyor, istemeyerek atına atlıyordu.” (Yağmurcuk Kuşu, s. 152)

Salman Mustafa’nın doğumuyla dışlanma hissine kapılmıştır. İsmail Ağa’nın dikkatini çekmek için elinden geleni yapar. Salman hayvanları öldürür, evlerin damlarına ateş eder. O büyük bir bunalıma girer. Mustafa da Salman’ın

hareketlerinden bakışlarından kendisinden nefret ettiğini anlar ve ondan çok korkar. Salman Mustafa'ya türlü işkenceler yapar. Salman babasına o kadar tapar ki onun için canını bile feda edebilir. Salman duygu karmaşıklığının üstesinden gelemez ve yalnız kalmayı tercih eder. Mustafa'nın mutluluğunu gölgelemek için elinden gelen her şeyi yapar.

Gün geçtikçe tuhaflaşan Salman "babamı öldürecekler diye" sayıklamaya başlar. O bir anda soluğu babasının yanında alır. İsmail ağayı öldürür. Bunun nedeni belli değildir.

Kale Kapısı'nda işlediği cinayetten sonra Salman dağlara kaçıp ve eşkıya olur. Çevredeki herkesi Salman korkusu sarar. Bu korku en çok Mustafa'da hissedilir. Herkes Mustafa'ya Salman'ın bir gün gelip kendisini öldüreceğini söyler. Salman köye kesik başlar gönderir. Konağı yaktırır. Salman'ın bütün bu yaptıkları Mustafa'nın korkularını daha da tetikler. Sadece Mustafa değil köyün bütün çocukları ve büyükleri de Salman'dan korkmaktadır.

3.1.2 Annesi ve Babası Öldürülen Çocuklar

Yaşar Kemal AA, ÖÜKD adlı röportajda Muhterem'in yaşadıkları anlatılır. Havanın yağmurlu olduğu bir gündür. Kıvrıkcık saçlı, esmer, iri gözlü bir çocuk sızar gibi yağmurdan ıslanmış bir şekilde Kahveci Rüstem'in kahvesine sığınır. Islak elbiselerinden ne kadar zayıf ve çelimsiz olduğu gözükür. Islak elbiseleri kurumadan elinde çay terazisiyle yeniden ortalarda ortadadır. İnsanların ona muhterem Yoğuntaş diye hitap etmesi onu mutlu eder. Muhterem mutlu, güleç yüzlü, konuşkan bir çocuktur. Ayrıca sıkça ağ onarımında kayık silerken, ağ örerken Muhterem'i görmek mümkündür. Kim çağırırsa, ne iş buyursa Muhterem hiçbir karşılık beklemeden yardıma koşar. Bir gün anlatıcı, onu soluk soluğa bir sandalye üzerinde dinlenirken görür ve deniz kıyısına kadar onunla yürümesini ister. Bu yardımsever,

çocuğa bazı nasihatler verme ihtiyacı hissetmiştir. Kimsenin işinde ayrılık gayrılık gözetmeden herkese yardım ettiğini söyler. Muhterem'e insanların onu kullanmalarına ve ağır işlerde çalıştırmalarına müsaade etmemesi gerektiğini söyler. Muhterem ise bu köyün, kendisinin son durağı olmasını istediği için daha çok çalışmaya mecbur olduğunu söyler. Burada çocuk yaşta yerleştiği ve gitmek istemediği için yapılan iyiliklerin mecburiyetten yapıldığı Muhterem'in ağzından ifade edilir. Buna rağmen Muhterem haline şükreder ve buradan hiçbir şekilde gitmek istemez.

Muhterem Yoğuntaş aslında insanların onu kullandıklarının bilincindedir ama bir yaşama amacı taşıdığı için durumu kabullenir. Muhterem gelecekte evler, kayıklar ve bir balıkçı motoru almayı hayal eder. Bu sebeple de o insanlara tahammül eder. Muhterem geceleri bir teknede uyur. Aradan zaman geçer, bu balıkçı köy halkı Muhterem Yontaş'a alışır. Çeşme suyu akmaz, Muhterem akıtır, hastaya ilacı muhterem yetiştirir. Sadece bir yıl içerisinde balıkçı köyü Muhteremsiz yapamaz hale gelir. Her zaman balıkçı olmak istediğini belirten Muhterem, bu köyden başka yere gitmez istemez. Çünkü hayallerini gerçekleştirmek için bu köyde kalmak zorundadır. Bir gün Muhterem ve anlatıcı uzun uzun sohbet ederler. Anlatıcı merakla Muhterem'in hayat hikâyesini dinlemeye başlar. Meğer Muhterem'in babası araba şoförüymüş, surların dibinde bir gecekonuda otururlarmış, babası annesini hiç sevmezmiş ve bir gün annesini vahşice öldürdüğü sırada Muhterem evlerinin yanındaki at ahırında samanların arasına saklanmıştı. Bir süre mahallesinde dolaşır, çok aç kalır en sonunda soğuklar da bastırınca Haliç'te balık tutmaya çalıştığı sırada Hırsız Masum diye biriyle tanışır. Ancak onu sevmez. Sonrada manava, kumarcıya ve mezar kazııcıya çıraklık yapar. Muhterem en sonunda açlıktan ölmek üzere iken Hamdi isminde bir adam ona yemek ve iş verir o da bir teknede çırak olarak işe

başlar Muhterem haftalığının yarısını Hamdi'ye vermek zorunda kalmaktadır. Muhterem gibi aynı teknede çırak olarak çalışan Dursun, Muhterem'e Yoğuntaş lakabını takar çünkü Muhterem pire gibi hızlı ve çalışkandır her işe yetişir herkesin yardımına koşar.

Annesinin ölümü çocuk üzerinde psikolojik olarak çok etkili olmuştur. Soyut bir kavram olduğu için çocuğun bunu algılaması zaman alır ve kabullenışı kolay olmaz. Yalnız Muhterem'in daha küçük bir çocukken annesinin gözlerin önünde vahşice öldürülmesi onun ruhunda ve benliğinde derin yaralar açmıştır. Böyle bir durumda çocuk kendini gizlemek için sahte tebessümler ve hep mutlu tavırlar takınır ya da olaylar karşısındaki tepkisi çok abartılı olur. Muhterem'de görülen durum yaşadığı yere ait olma isteği, takındığı sahte gülüşler ve hep mutlu olma halidir.

Uzun bir zaman sonra anlatıcının ağzından Muhterem'in altı metre boyunda bir motoru olduğu, yeni balık ağları aldığı ifade edilir. Onu hiç boş gören olmamıştır. Muhterem sonunda hayallerini gerçekleştirmiş ve yaşamak istediği hayata kavuşmuştur.

3.2 Dağılan Aile Sonrası Ebeveyn ve Çocuk İlişkisi

3.2.1 Üvey Anne ve Çocuk

Yaşar Kemal'in Kimsecik Üçlüsü adlı eserinde Zero (İsmail Ağanın eşi) Salman'ı yolda bulduklarında onu koruyup kollamış yaralarını iyileştirmek için elinden geleni yapmıştır. Salman'a öz evladı gibi davranmıştır. Zero, Salman'ın bir dediğini iki etmemiştir. Kendi çocukları Mustafa dünyaya geldiğinde Salman'da kıskançlıklar başlamıştır. Zero bunu fark ettiğinde onunla ilgilenir. Salman'da ise gittikçe Mustafa'ya ve üvey annesi Zero'ya karşı kin duygusu oluşur. Sonunda Salman bunalıma düşer ve babasını öldürür. Bundan sonra Zero, Salman'ı yakalatmak için varını yoğunu harcar. Ellерinde büyüttüğü evladına kin duyar.

Anlatıcı Salman'ın nerde yattığı, nasıl geçindiği hakkında bilgi vermez. Salman çok göz önünde değildir ama korkusu Kimsecik üçlemesinin hepsinde hissedilir. Zero Hatunun amacı Mustafa'yı korumaktır. Salman'ın yakalanıp öldürülmesi Zero hatunun tek derdi olur.

Yaşar Kemal Nar Ağacını Kuşatmış Hanımelleri ve Nanik Ü stüne adlı hikâyede Zilo fakir bir ailede dünyaya gelmiştir. Zilo 'nun babası hamallık yaparak geçimini sağlar. Küçük yaşta annesini kaybedince babası başka biriyle evlenir.

Üvey annesi ilk zamanlar ona iyi davranırken sonraları onu dövmeye, yemek vermemeye ve evden kovmaya başlar. Zilo, babası üzülmeyin diye bunları söylemez. Babasının yoksulluğu derinden yaşaması, arkasından eşini kaybetmesi onun bu üzüntülerden geriye kalan küçük kızını düşünmemesine ve anlamamasına sebep olmuştur. Küçük bir çocuk, eğer kendini ifade edecek bir ortam bulamazsa ruhsal sorunlar yaşar ve şiddete eğilimli bir birey olarak yetişir.

Anlatıcı, Zilo ile karakolda tanışır ve röportaj yapar. Zilo yaşadığı yerlerden bahsederken gözlerinin içi güler ama evinden ve üvey annesinden bahsederken o üzüntü yüzüne yansır. Zilo bir gün Unkapanı'nda yerde beş yüz lira bulmuştu. Bu parayı arkadaşlarına verir ve arkadaşları içki alıp sinemaya giderler. Arkadaşları film bitmeden tuvalete gideceğini söyleyip kaçarlar. Zilo'yu tek başına bırakır. Zilo'nun arkasında oturan iki kişi sinemanın çıkışında onu takip eder. Zilo üvey annesi yüzünden evde kalmadığı için teyzesinin bodrum katında kalır. Bodrum katına girer girmez biri Zilo'nun arkadan ağzını kapatır ve ona tecavüz ederler. Zilo bayılır. Zilo uyandığında bu durumu hemen üvey annesine söylemek için eve gider. Zilo durumu üvey annesine anlatınca annesi kızgın şişle kızın cinsel organını yakar. Zilo bundan çok etkilenir ve kişiliği ağır bir travma geçirir.

Eğer öz annesi olsaydı Zilo'ya böyle davranmayacağı aşikârdır. Çünkü üvey annesi öz evlatlarını böyle davranmaz ve evden kovmaz ama Zilo üvey çocuk olduğu için ona farklı davranıp yaşadığı yerden uzaklaştırmak ister. Üvey annesi kızının yaşadığı bu tecavüz olayında olduğu gibi her olayda Zilo'yu suçlu görüp aşağıdaki sözlerden anlaşılacağı gibi cezaların en ağırını verir:

- Bu işime başıma bela oldu ki sorma. Artık senin çamaşırını ben yıkayamam, dedi üvey annem, ben hastayım, dedi, bağırdı, sonra dedi, al babanı ... git (Allah'ın Askerleri ZV, s.78).

Kimsecik üçlemesi;

Zero (İsmail Ağanın eşi) Salman'ı yolda bulduklarında onu koruyup kollamış yaralarını iyileştirmek için elinden geleni yapmış, ona öz evladı gibi davranmıştır. Zero, Salman'ın bir dediğini iki etmemiştir. Kendi çocukları Mustafa dünyaya geldikten sonra Salman'da kıskançlıklar başlayınca Zero bunu fark edip onunla ilgilenir. Salman'da gittikçe Mustafa'ya ve üvey annesi Zero'ya karşı kin duygusu oluşur. Salman bir bunalım anında babasını öldürünce buna karşı Zero onu yakalatmak için varını yoğunu harcar. Zero ellerinde büyüttüğü evladına karşı kin duyar. Anlatıcı Salman'ın nerede yattığı, nasıl geçindiği hakkında bilgi vermez. Salman çok göz önünde değildir ama korkusu Kimsecik üçlemesinin hepsinde hissedilir. Zero Hatun'un amacı Mustafa'yı korumaktır. Salman'ın yakalanıp öldürülmesi Zero Hatun'un tek derdi olur.

3.2.2 Üvey Baba Çocuk

Yaşar Kemal'in Kimsecik Üçlüsü adlı eserinde İsmail Ağa Salman'a öz evladı gibi davranır ve Salman'ı mutlu etmek için çeşitli hediyeler alır. Salman bu ilgiden çok memnundur. Babasına çok bağlıdır. Onu taparcasına sever. Salman İsmail Ağaya âdeta âşıktır. İsmail Ağa hasta olduğunda hastalanır. Bir yere gitti mi

Salman duramaz olur. Babasını o kadar sever ki ondan ayrı olmayı düşünemez. İsmail Ağa bu sevginin farkındadır hatta bir gün oğlu ve Salman'ın sevgisini karşılaştırır ve Salman'ın sevgisinin daha çok olduğuna inanır. İsmail Ağanın öz oğlu Mustafa doğduğunda Salman için her şey değişir. Salman Mustafa'yı çok kıskanır. İsmail Ağa Salman'ın bazı davranışlarını anlamakta zorluk çeker. Üvey babası Salman'ı anlamaya çalışır ve onun gönlünü almak için elinden geleni yapar. Ancak Salman bir gün sebepsiz yere, ya da bilmediğimiz bir sebep yüzünden babasını öldürür. Babasını neden öldürdüğü tam bilinmemekle birlikte bazı çıkarımlarda bulunabilir.

- Salman'ın babasına duyduğu sevgi yoğunluğu aşırıya giderek tek başına sahip olma duygusunu getirir, kendisinden başka biri sevmesin diye öldürmesi ve yahut başkaları babamı öldürecekler diye sayıklaması hayali kişilerle görüştüğü anlamına gelir. Bu durum Salman'ın şizofren olabileceği düşüncesini uyandırır.

- Köylüler'in uydurduğu hikâye buna örnektir. İsmail Ağa Antep'te Salman'ın annesini öldürdüğü, onun çok güzel olduğu ve bir beyin ona âşık olduğunu ve İsmail Ağa'nın altın karşılığında annesini sattığı gibi dedikodular etkili olmuştur.

- Köylülerin ve diğer insanların üvey babasını öldüreceği düşüncesinin saplantıya dönüşmesi.

- Babasına duyduğu büyük aşk.

- Dal Emine'nin İsmail Ağa'ya olan sevgisine karşılık bulamamasından dolayı Salmanı babasına karşı kıskırtması.

- Salman'ın babasına olan kokusu.

Salman'ın babasını öldürmesinin kesin bir sebebi gösterilmeyerek kesin sonuç yok. Cinayetin sebebi tamamen okuyucuya bırakılır.

Ramazan Çiftlik Yaşar Kemal,(Yazar-Eser-Uslup) adlı eserinde ise öldürmeyle ilgili bunlara vurgu yapar:

- a) Arif Saim'in Salman'ı kışkırtması.
- b) Ermenilerden kalan Panosyan çiftliğinin İsmail Ağa'ya uğursuzluk getirmesi ve çiftliğin uğursuz sayılmasına duyulan inanç.
- c) İsmail Ağa'nın Dal Emine'nin aşkıyla umutsuzluğa düşmesi. (Kemal, Y.E.U. S.408)

Salman üvey babasını vurduktan sonra Panosyan çiftliğine sığınır. Salman çiftlikte olduğu çobanbaşı tarafından fark edilince oradan kaçır ve üç ay dağlarda yaşar. Mustafa'nın, Üvey annesinin ve köylülerin korkulu rüyası olur. üç ay sonra Çobanbaşı Eyüp tarafından öldürülür ve başı Çemşid tarafından köye getirilir.

Yaşar Kemal'in Kimsecik Üçlüsü adlı eserinde İsmail Ağa Salman'a öz evladı gibi davranır. Üvey babası Salman'ı mutlu etmek için ona çeşitli hediyeler alır. Salman bu ilgiden çok memnundur ve babasına son derece düşkündür. İsmail Ağa hasta olduğunda hastalanır. Bir yere gitti mi Salman duramaz olur. O kadar sever ki babasından ayrı olmayı düşünmez. İsmail Ağa bu sevginin farkındadır hatta bir gün oğlu ve Salman'ın sevgisini karşılaştırır ve Salman'ın sevgisinin daha çok olduğuna inanır. İsmail Ağanın öz oğlu Mustafa doğduğunda Salman için her şey değişir. Salman Mustafa'yı çok kıskanır. İsmail Ağa Salman'ı anlamaya çalışır ve onun gönlünü almak için elinden geleni yapar. Ancak bu durum Salman'ın bir gün sebepsiz yere, babasını öldürmesini önlemez.

3.2.3 Babasız Büyüyen Çocuklar

Yaşar Kemal'in "Yeşil Kertenkele" adlı hikâyesinde babasız büyüyen bir çocuğun yaşadığı ruhsal bunalım anlatılır.

İbrahim Ege'ye denize kıyısı olan bir köyde yaşar. Annesi, onu köye ırgatlığa gelen bir aileden almıştır. Bunu bütün kasaba halkı bilir. Her sabah ezanında köyden

iskeleye doğru balık avlamak için yola koyulur. Köyden çıktığını kimsenin görmesini istemez. Bir gözün onu izlediğini hissetmek onun için duyguların en kötüsüdür. Kasabada yaşayan yaşlıların çocuklara ve çocuk sesine tahammülleri yoktur. İbrahim bir gün kayıkla denize açılır fakat yaşlılar görmesin diye kayığın içine uzanır. İbrahim hayvanlara çok ilgi duyar, hayvanlarla ilgilenmekten zevk duyar. İbrahim hayvanları seven bir çocuktur. Ayrıca martıların yuvalarının yerlerini çok iyi bilir ve martı yavrusunu avucuna almak en sevdiği şeydir. İbrahim annesinin bir yerlerden getirdiği kayığı tamir eder ve birkaç oltayla balık avına çıkar. Anlatıcı, birkaç aydır bu köyde sünger avcılığına gelmiştir. Kasabaya dönmek için güneş doğmadan yola çıkmıştır. Gecenin karanlığında önünden giden birisini fark eder ve ona seslenir.

Seslenince hızla uzaklaştığını hatta koşmaya başladığını görür ve o da peşinden koşar. Birden yoldan ayrıлып çamların arasında kaybolur. Anlatıcı kendi kendine söylenir neden kaçtığını, yabancı olduğunu, yol arkadaşlığı için seslendiğini söyleyince İbrahim birden karşısına çıkar. İbrahim yabancıyı hırsız zannettiği için kaçmıştır. İbrahim yabancıya iskeleye mi gittiğini, kendisinin de gideceğini bile söyler. İbrahim yabancıya: “Ben senin kim olduğunu biliyorum amca” der. Sünger avcılığı için geldiğini söyler. Yazar, fotoğraf makinesinin olduğunu ,köydeki herkesi hatta bebekleri çektiğini söyler. Bu durum İbrahim’in çok hoşuna gider ve kendisini de çekmesini ister. Yabancı gece olduğu için çekemeyeceğini, gün doğduğunda çekeceğini söyler. İbrahim mutlu olur ve sabırsızlanır. Arada biraz sessizlik olduktan sonra İbrahim durur ve birden sen benim babamı görmedin ama benim babam gibi süngerci yok. Başkalarının öyle övündüğüne bakma, en iyi süngerci benim babamdır der. Bu köyde en iyi balığı da benim babam avladığını söyler. O kadar çok sünger ve balık avlar ki herkes kıskanır babasını. Babası süngerleri alıp İzmir’e götürüp satar. O parayla da iki tane uçan motor alır. Denizin altını da, denizin altındaki otları da,

yolar da, balık yuvalarını da, denizdeki her şeyi en iyi babasının bildiğini söyler. Gün ışımaya başlar ve yabancı İbrahim'i inceler. İbrahim'in yüzünün kuru ve ince, yaşının en fazla on iki ve boyunun uzun olduğunu görür. İbrahim babasını anlatmaya o kadar dalmış gülererek ve heyecanla durmadan anlatır.

İbrahim' i büyüten kadının annesi olmadığını ve anlatıcının bize aktardığı kadarıyla bir babasının da olmadığı görülür. İbrahim kendini insanlardan soyutlamak için yeni bir dünya kurmuştur. Bu dünyayı kurmasının tek sebebi kasabadaki çocukların, İbrahim babasız olduğu için onu aralarına almamaları ve dalga geçmeleridir. Bu durum İbrahim'i bir arayışa sürükler. Hayallerle dolu bu dünyasında arkadaşları çok sevdiği hayvanlardır. İbrahim'in kurduğu en büyük hayal ise babasının usta bir balıkçı olduğu, balığa gittiği için de eve pek uğramadığını düşünmesidir. İbrahim'in oyuncuğu ve oyun arkadaşı çok sevdiği sandal ve balıklardır.

Arkadan bir kalabalığın sesi gelir ve İbrahim'in yüzü birden sararır, sesi birden kesilir. Birkaç kez arkasına bakar ve insanların başını gördüğü an yoldan çalılıklara atlar ve gözden kaybolur. Az sonra yabancıya yanına gelen o kişi: "İbrahim miydi o?" der. Amma kaynattığını ve İbrahim'in kimseyle konuşmadığını onu böyle biriyle konuştuğunu görünce çok şaşırdığını söyler.

İbrahim'in bu yalnızlığına sebep, insanların onun içine kapanık ve kimseyle konuşmayan bir çocuk olduğunu iyi bilmeleridir. İnsanların bir çocuğu böyle yalnız bırakmaları ve onu en can alıcı noktadan vurup "babasız" diye seslenmeleri, çocuğu hem fiziki hem de psikolojik olarak yıpratır. Yazar, bir çocuğun kalabalık içindeki yalnızlığa vurgu yaparak farkındalık oluşturmak ister.

Köylü adam , İbrahim' i anlatmaya başlar. Babasız olduğunu söyler. Herkesin onu babasız diye çağırdığını ve bundan yabancının haberi olup olmadığını sorar. Yabancı adam dönüp “Evet” biliyordum der.

3.3 İstismar Unsuru Olarak Çocuk

3.3.1 Şiddet Mağduru Çocuklar

Bütün Hikayeler, Sarı Sıcak Hikâyesinde küçük bir çocuğun fiziksel gücü tamamlanmadığı halde onun tarlada çalışmasını isteyen babası tarafından gördüğü şiddet anlatılır. Osman her gece yatmadan önce annesine bu sefer uyanıp işe gideceğim diye söz verir. Ama hiçbir zaman sözünü tutamaz ve uyanamaz. Bu sefer baba uyandırmakta kararlı ve Osman'ın annesine “Yine mi uyanmadı” diye seslenir. Annesi küçücük çocuğunu uyandırmaya kıyamaz. Erkek sinirlenir anneye kızıp Osman'ı iki kolundan tutup annesinin önüne atar. Osman ne olduğunu anlamsız bir şekilde etrafına bakar.

Çocuk sorunlu bir ailede büyümektedir. Bu aile tipinin en belirgin özelliği ailenin geçimini bir çocuğun üstlenmesi, annenin zayıf bir karakter olmasıdır. Babanın çalışıp çalışmadığı hakkında bilgi verilmez. Baba onun eğitimi ile ilgilenmek yerine çalışmasını ister. Bu nedenle iyi bir baba değildir. Baba ve çocuk arasındaki mesafe oldukça önemlidir. Bu hikâyede baba çocuğa karşı oldukça mesafeli ve sevgisizdir.

Çocuğun bundan sonra ne olacağı belirsizdir çünkü onun arkasında duran bir ailesi yoktur. Yazarın burada asıl vurguladığı çocuğun hayatındaki belirsizliğin nasıl çözüm bulacağıdır. Yazar aslında çocuk işçilerin sayısının giderek arttığına vurgu yaparak çocukları çalıştırmanın onlarda bıraktığı etkiyi gözler önüne serer.

Sarı Sıcak, Keçi adlı hikâyede Mehmet'in karısı tarlayı dolaşır toprağı kazar tohumlara bakar ama ne yazık ki tohumlar çürümüştür. İkinci vaktine kadar tarlada

aşınmadık yer koymaz, ama bütün tohumları çürümüştür. Bu yıl açlık ve sefalet onları bekler. Evde para edecek tek bir şey var o da keçi. Karısı hiçbir şey demeden kocasını dinler. Dört çocuğu vardır. Çocukların giyecekleri yırtılmıştır yokluk o kadar çoktur ki karınlarını doyurmaktan başka gayeleri yoktur. Çocuklar birbirlerine sokulmuşlar öylece duruyorlar. Sadece küçük çocuk yarı çıplak keçiyle oynar. Mehmet'in zoruna giden tek bir şey var o da evi idare edecek bir aylıklarının olmamasıdır. Mehmet bunu düşündükçe kahrolur. Bir aylık idare edecek unu bulmak için gitmedik yer bırakmaz ama kimsede buğday, arpa kalmamıştır. Çalışmaya gitmek ister ve bunun için karısını ikna etmeye çalışır.

Mehmet, çaresiz bir şekilde kısa zamanda para getireceğini ve meraklanmamasını ve en kısa zamanda parayla geleceğini söyleyerek karısını teskin etmeye çalışır. İyice düşündükten sonra evden çıkıp Çukurova'nın yolunu tutar.

Kadın, kocasının arkasından zorla: "Güle güle git sağlıcakla geri dön" der. Kocasını gözden kayboluncaya kadar bakabilir. Eve girdiğinde küçük çocuğun keçiyle oynamaya devam ettiğini görünce çocuğun kolundan tutup sertçe kenara fırlatır. Bir keçimiz kaldı onu da sen örseleme, diye azarlar. Bu yokluk içinde para eden yani evde en kıymetli olan keçiye zarar gelmesin diye çocuğunu sert bir şekilde fırlatır.

AGSS Adlı romanında Salih, on bir yaşlarında bir çocuktur. Salih'in ailesi babası (Osman Kaptan), annesi (Hacer), evdeki kardeşleri, ablası, büyükannesi ve eniştesinden (Mustafa) oluşur. Ekonomik olarak yoksul bir ailedir. Romanda Salih'in sürekli düş kurduğundan bazen düşle gerçeği karıştırdığından, Salih'in düşlerinin sembolleri olan Metin abi, martı ve oyuncak arabadan bahsedilir. Salih ailesinden ve mahalleliden sevgi ve şefkat görmemiş bir çocuktur. Belki de bu yüzden sürekli düş

kurmakta gerçeklerin dünyasından düş dünyasına sığınmaktadır. Ailesi de mahalleli de Salih'i çok bunaltmıştır.

Salih insanlardan uzak bir şekilde tek başına oyunlar oynar. Bir martıyla haftalarca, arıyla günlerce, karıncayla saatlerce oynadığı olmuştur. Salih hayal ile düş arasında gidip gelir. Salih sürekli hayali oyun kurar ve zamanını böyle geçirir:

“Çocuk oyun yoluyla birikmiş enerjisini toplumsal açıdan kabul edilen bir yolla boşaltma olanağı bulmaktadır. Ayrıca oyun, çocuğun en güçlü ve doğal dürtülerinden biri olan saldırganlık dürtüsünü boşaltmasına yarar. Hayali oyunlarda çocuk, korkulardan ve korkuların sonucu olan gerilimden kurtulabilir. Uygun seçildiği takdirde oyunlar, günlük yaşamda görülen kırıklıkların (frustrasyonların) azalmasını sağlar.” (Yavuzer, 2003, s.176)

Salih bu oyunları mutsuz bir ortamdan zihnen uzaklaşmak için yapar. Salih'in gerçek dünyada kendisini mutsuz ve yalnız hissettiği çok olur. Bu nedenle o gördüğü her nesneye bir anlam yükler. Salih'in etrafı sürekli izleyip yeniden yeniden kurgulaması göze çarpar. Normal hayatta insanların alışageldiği için bakıp geçtiği kafa yormadığı nesne ve olaylara günlerce, haftalarca takılı kalıp onları kendi dünyasında anlamlandırır.

Salih'i babası dövmektedir. Ablası Salih'i korumak için evden gönderir. Bu durum, Salih'in aklına kendisi için yaşayacak yeni bir yer bulma fikrini getirir. O, ailesinin bulamayacağı ve kimsenin aklına gelmeyen bir yer ağaç kovuğunu seçer. Annesi onu hep uykuda yakalar ve eve getirir. Salih, aynı zamanda kaçakçılar ve abisinin konuşmalarını buradan dinlemektedir.

Salih'in kendi dünyasında kurduğu herkesin kötü huylarının elendiği ya da sebeplere dayatıldığı bir dünyası vardır. Salih çocuk vicdanı ile hepsini haklı görür ve kimi zaman onları cezalandırır affeder. Yalnız Salih, çözümlerini şiddette arayan etrafına umarsız ve kötü davranan kişileri tarif ederken çirkin betimlemelerde bulunur.

Salih, Hacı Nusret'in dükkânında almak isteyip de alamadığı kamyonu Nusret'in Avukat Osman Ferman'a sattığını duyunca çılgına döner ve babasından, ailesinden, bütün yakınlarından nefret eder:

“İnsanlar, mekân bakımından yakın olmalarına rağmen, sosyal mesafe açısından birbirine uzaktırlar” gibi bir iddiada bulunur (Balcıoğlu, 2002,s.78).

Salih, Bahri ve avukat Osman Ferman'ın oğlu ile ilk defa oynar. Salih çocuğun kamyonu ile çocuk da Bahri'yle misket oynar. Salih çocuğun kamyonunu alarak kaçar. Çocuk kamyonun alındığının farkında olmasına rağmen keşfettiği sosyal alanı kaybetmemek adına sesini çıkarmaz. Çocuk evin tek çocuğudur ve sokakta hiç oynamamıştır.

Salih büyükannesiyile da sürekli çekişir. Salih bulduğu yaralı martıyı iyileştirmesi için büyükannesine götürdüğünde ondan çok sert tepki alır. Büyükannesi Salih'e sürekli şiddet dolu sözler söyler: “Boynunu koparacağım senin o kuşunun da, seni de” (AGSS, s.264).

Romanın sonunda martı büyükanne tarafından öldürülür ve Salih'in dünyası kararır. Büyükannesiyile olan iletişimsizliği daha çok artar.

Kasabada herkes birbirinin kuyusunu kazar, çocuklarını döver, onları aşağılar. Bu Salih'in ağına gider. Yapacak bir şey olmadığını, dünyanın böyle olduğunu düşünür.

Salih gerçek dünyanın güçlükleriyle karşılaştığında hayal dünyasına dalar. Bir anlamda çaresizlik ve boyun eğme Salih'i düşler dünyasına sürükler. Salih şiddet gördüğünde veya bir baskıya maruz aklına “mavi” yi getirir ve koşarak soluğu denizde alır ve rahatlar. Salih için “mavi” yaşama sevincidir.

Romanda insanların yozlaşması, kaybolan değerler, küçük bir çocuğun gözünden yani Salih'in gözünden anlatılır.

AGSS, Salih on bir yaşlarında bir çocuktur. Salih'in ailesi babası (Osman Kaptan), annesi (Hacer), evdeki kardeşleri, ablası, büyükannesi ve eniştesi(Mustafa) dan oluşur. Ekonomik olarak yoksul bir ailedir. Roman özetinde Salih'in sürekli düş kurduğundan bazen düşle gerçeği karıştırdığından, Salih'in düşlerinin sembolleri olan Metin abi, martı ve oyuncak arabadan bahsetmiştir. Salih ailesinden ve mahalleliden sevgi ve şefkat görmemiş bir çocuktur. Belki de bu yüzden sürekli düş kurmakta gerçeklerden kaçtığına düş kurmaya sığınmaktadır. Ailesi de mahalleli de Salih'i çok bunaltmıştır.

“Çocuk oyun yoluyla birikmiş enerjisini toplumsal açıdan kabul edilen bir yolla boşaltma olanağı bulmaktadır. Ayrıca oyun, çocuğun en güçlü ve doğal dürtülerinden biri olan saldırganlık dürtüsünü boşaltmasına yarar. Hayali oyunlarda çocuk, korkulardan ve korkuların sonucu olan gerilimden kurtulabilir. Uygun seçildiği takdirde oyunlar, günlük yaşamda görülen kırıklıkların (frustrasyonların) azalmasını sağlar.” (Yavuzer,2003:S.176)

Kimsecik Üçlemesinde Salman ve Mustafa'nın ilk bir araya gelirler. Salman Mustafa'ya evde şirinlikler yapar ve Mustafa'yı güldürür. Salman, kendisine şaşırmıştır çünkü ilk defa kıskandığı ve nefret ettiği çocukla bir araya gelmiştir. Evde Zero hatunun önünde çok iyi davranır. Dağa gitmek için izin alır. Mustafa için de işkence başlamış olur. Mustafa Salman'dan gördüğü şiddet yüzünden kendi içine kapanır ve Salman ne derse onu yapar hale gelir.

“Salman Mustafa'yı tutsak kılmıştı. O ne isterse Salman çıt çıkarmadan yapıyordu. Onun ses çıkarmadığını anlayan Salman da el altından ona işkence yapıyordu.

“çocuğun çekirgenden, sümüklüböcekten, kurbağandan iğrendiğini biliyor,çekirgeleri, sümüklüböcekleri başlarını, kanatlarını kopardığı selli, bir el

büyükliğindeki çekirgeleri, sivrilttiği kamış çöplerine geçirdiği yeşil kurbağaları çocuğun önüne yığıyordu.”(YK,S.168)

Salman bu yaptıklarıyla kalmaz yavaş yavaş Mustafa’ya duyduğu kını kismaya başlar, Salman onu yaptıklarını kimseye söylemesin diye tehdit etmeye başlar. Korku Salman’da öfkeye dönüşür.

“Bunu kimseye söylemeyeceksin, olur mu?

Mustafa’nın yüzü sertti.

Bunu kimseye söylersen, sen de ölürsün, ben de...”(YK.S.173)

Salman’ın Mustafa’ya söylediği bu sözler bize Salman’ın Mustafa’ya yaptıklarının yanlış olduğunun farkında olduğunu, Kendisinin de öleceğini söylemesinden anlaşılır.

Salman’ın korkusu zamanla saldırganlık duygusunu geliştirir ve Mustafa çok sevdiği keklğini dağın başında yılanlara yem olsun diye bırakır. Onun böceklerin, kurbağaların bacaklarını ayırmasının en büyük sebebi budur. O artık şiddete meyilli hale gelmiştir. Bir gün babası Adana’dayken Salman gece boyunca kayalıklardan köye ateş açar. Köylü korkusundan Salman’a yaklaşamaz ve o gece bütün çocuklar köyden kaçar. Salman’ın bu hareketinin nedeni anlatıcı tarafından belirtilmemişse de romanın onun duyduğu korkunun şiddete dönüştüğü söylenebilir.

AA,NAKHEVNÜ’de Zilo röportaj sırasında Salih adında bir polisten bahseder. Bu polisin adını telaffuz ederken bile korktuğu görülür. Zilo Salih’in sokak çocuklarına çok kötü davrandığını, çocuklara şiddet uyguladığını ve bütün çocukların bu polisten korktuğundan bahseder.

AA, ZV adlı hikâyesinde Oğuz’un annesi çalıştığından dolayı çocuğunu bakması için bir kadına bırakır. Oğuz yaramazlık yaptığı için kadın Oğuz’u ayaklarından tavana asar. Aynı şekilde Atatürk Yetiştirme Yurdunda da Oğuz okula

gönderileceğini sanır ama yurt onları işte çalışması için zorlar. Oğuz bir iş bulup çalışmadığı için yurt görevlilerinden dayak yer. Daha sonra Oğuz bir iş bulur ve çıraklık yapar ancak İş yerinde patronu tarafından dövülür. Oğuz, sadece kendisinin değil kendisi gibi kimsesiz çocukların ustalarından dayak yediklerini söyler. Ustaları onları kimsesiz olduklarını bildiği için dövmekten çekinmezler.

Oğuz Ankara Gençlik Parkındaki lunaparktan zürafayı çaldığında yakalanır ve polise teslim edilinceye dövülür. Oğuz dayak yemeyi, şiddet görmeyi normal sayar çünkü o annesinden, yurt görevlilerinden, ustasından, dışarıdaki adamlardan hep dayak yemiştir.

Bu röportajda toplumun birçok kesiminden karakterlere yer verilmiştir. Bu karakterlerin bir yanlış davranış sergilendiği zaman gösterdikleri tepkiler hep aynı olmuştur. Kimse şiddete maruz kalan bu çocukların durumunu düşünmeyip en kolay yol olan şiddete başvurmuştur.

AA, KBİK hikâyesinde Metin polislerin sokak çocuklarına kötü davrandıklarına değinir. Polislerin sokak çocuklarını gördüklerinde dövmek için bahane aradıklarını söyler. Soğuk bir kış günü Selim elektrik direğinin dibinde yatmıştır. Metin Selim'i donmak üzereyken sırtına alır ve hastaneye gitseler kimsenin onlara bakmayacağını hatta döveceklerini söyler. Selim bu yüzden onu hastaneye götürememiştir. Camiye gittiğinde bile insanların onlara iyi davranmalarını sadece bazılarının dua ettiğinden bahsetmiştir. Halk sokak çocuklarını dışladığını çoğu zaman sokak çocuklarına şiddet uyguladığını söyler. Selim Harran Ova'sında bıyıklı bir adamın onu öldürmek istediğini, boğazını kesmeye çalıştığını söyler. Hatta Selim ailesini onun öldürdüğünü ve kendisini öldürmek için takip ettiğini söyler. İstanbul'da da peşini bırakmadığını 3 defa karşısına çıktığını ve elinden zor kurtulduğunu söyler. Selim koktukça şiddete

başvurur ve olmadık işler yapar. Sadece Metin'nin yanındayken o bıyıklı adam gelmez. . Anlatıcı, burada Selim'in hasta olup olmaması üzerinde durmamıştır. Selim şizofren belirtileri gösterir ancak farkında değildir.

AGSS, Salih on bir yaşlarında bir çocuktur. Salih'in ailesi babası (Osman Kaptan), annesi (Hacer), evdeki kardeşleri, ablası, büyükannesi ve eniştesi(Mustafa) dan oluşur. Ekonomik olarak yoksul bir ailedir. Roman özetinde Salih'in sürekli düş kurduğundan bazen düşle gerçeği karıştırdığından, Salih'in düşlerinin sembolleri olan Metin abi, martı ve oyuncak arabadan bahsetmiştir. Salih ailesinden ve mahalleliden sevgi ve şefkat görmemiş bir çocuktur. Belki de bu yüzden sürekli düş kurmakta gerçeklerden kaçtığına düş kurmaya sığınmaktadır. Ailesi de mahalleli de Salih'i çok bunaltmıştır.

“Çocuk oyun yoluyla birikmiş enerjisini toplumsal açıdan kabul edilen bir yolla boşaltma olanağı bulmaktadır. Ayrıca oyun, çocuğun en güçlü ve doğal dürtülerinden biri olan saldırganlık dürtüsünü boşaltmasına yarar. Hayali oyunlarda çocuk, korkulardan ve korkuların sonucu olan gerilimden kurtulabilir. Uygun seçildiği takdirde oyunlar, günlük yaşamda görülen kırıklıkların (frustrasyonların) azalmasını sağlar.”(Yavuzer ,2003, s.176)

3.3.2 Ekonomik Açıdan Sömürülen Çocuklar

Yaşar Kemal'in Sarı Sıcak, Beyaz Pantolon adlı hikâyesinde Mustafa annesi ile yalnız yaşayan bir çocuktur. Mustafa aynı zamanda ayakkabıcı dükkânında cüzi bir parayla çalışmaktadır. Çalıştığı parayı annesinin ve kendisinin geçime harcayan ve ekstra harcamaları olmayan bir çocuktur. Bir gün yine dükkânda kan ter içinde çalışırken Hasan Beyin gözüne çarpar ve ustasından üç gün kendi dükkânında çalışmasını ister ustası ise sözü Mustafa'ya bırakır. Mustafa durumu annesine anlatır annesi çok ağır bir iş olduğu için çalışmasını istemez ama Mustafa hep hayalini kurduğu beyaz pantolon ve beyaz lastik ayakkabı almak için bu işte çalışmak istediğini söyler. Annesi Mustafa'nın çok istemesinden dolayı bu işte çalışmasını kabul eder. Mustafa gecedен sabahın seherine dek çalışır. Bitmek bilmeyen bu üç

günün sonunda Mustafa kan ter içinde eve gider ve annesini alıp beyaz pantolon diktirmek için terziye koşar. Çalıştığı ayakkabı ustasının yanına gider ve eski işine başlar. Günler haftalar geçmekte ama Mustafa hâlâ parasını alamamıştır. Hasan Bey dükkânın önünden geçerken Hasan Beye seslenir. Mustafa'nın parasını hâlâ neden vermediğini sorar. Bunun üzerine Hasan Bey söz verdiği paradan daha düşük bir miktar verir. Mustafa'nın ustası verdiği sözü tutmadığını görünce Mustafa'nın maaşına zam yapar ve istediği beyaz paltolunu ve beyaz lastik ayakkabısını almasını ister.

Hikâyede Mustafa'nın çalışma nedeni annesinin ve kendisinin gereksinimlerini karşılama ve yalnız oluşlarıdır. Mustafa ve annesinin yalnız olmalarından söz eden anlatıcı, Mustafa'nın babasından söz etmemektedir. Bu durumda Mustafa bakılmaya muhtaç bir çocukken ailesine bakan bir çocuk konumundadır. Bu durumun çocuk psikolojisi açısından bakıldığında yıpratıcı bir durum söz konusudur. Hikâyede oyun oynama ve eğitim görme hakkından mahrum edilmiş erken olgunlaşmış bir çocuk görülür.

Çocuğun çalıştığı ortam ve şartlar oldukça önemlidir. Çalıştığı sektör ne olursa olsun çalışma hayatında tehlikeler bulunduğu için dikkat edilmelidir. Aksi takdirde fiziksel ve ruhsal sorunlar sağlığını tehdit edebilir. Mustafa gecedan sabaha kadar üç gün çalıştırılmıştır. Üstelik yaşının el vermediği ağır bir işte çalışır. Çocuk hedefine ve hayallerine ulaşmak isterken bu durumu yadırgayacak veya itiraz edecek olgunlukta değildir. Yalnız annesi ağır bir iş olduğunu söylese de, oğlu isteklerini düşünerek çalışmakta ısrarcı olur.

Hikâyede Mustafa'yı çalıştıran Hasan Bey onu gelecek toplum için yetişmekte olan bir birey olarak görmez. Mustafa'yı küçük görse de onun emeğinin

ne kadar büyük olduğunun farkındadır. Yalnız duruma ekonomik olarak bakan Hasan Bey onun hakkını sömürmeyi bir kazanç olarak görür:

Höyükteki Nar Ağacı eserinde “Mehmet çocuk diğer Mehmet’e ikide bir hakkımı verirler mi Çukurova’da? diye soruyordu. Bir güvensizlik içinde yıllardır yanında çalıştığı Keklikoğlu’ndan alamadığı için güvensizlik vardı.

3.3.3 Cinsel İstismar Mağduru Çocuk

AA, NKHNÜ hikâyesinde Zilo sinema çıkışı arkadaşlarının ona kurduğu tuzaktan dolayı teyzesinin bodrum katında iki adamın tecavüzüne uğrar. Yaşı daha on bir olan küçük kız çocuğu bayılır ve sabah uyandığında ona kötülük yapıldığını kan gördüğünde anlar. Tecavüzün üstündeki yıkıntıyla üvey annesine koşup durumu ona anlatması üvey annesinin onu suçlu görmesiyle bağırması, kızması hatta edep yerini kızgın şişe yakmasıyla Zilo tam bir travma içine girer. Yaşadığı bu olaydan sonra özgüveni zedelenir. Bir başka erkekten korkmayan Zilo, çocuk veya adam ayırımı yapmadan erkelerden korkar hale gelir ve kendisini hiçbir yerde güvende hissetmez.

Kimseye güveni kalmaz ve tanımadığı erkeklerden kaçmaya başlar. Onlara nasıl davranacağını bilemez. Eve gitmekten vazgeçer ve hayatı sokak olan Zilo soğukta gece yarısı Sirkeci garında tren vagonlarının altında yatar. Vagonlarının içinde neden yatmıyorsun sorusuna “erkekler var. Onlar bir kötülük eder diye korktuğum için” cevabını alır. Cinsel istismarın, tacizin, tecavüzün, kişilerin davranışlarına etkisi çarpıcı bir gerçeklikle anlatılır.

Zilo’nun davranışlarındaki en büyük değişiklik korkaklıktır. Dağınık bir hayat sürmeye başlaması, hayata isyan etmesi de yaşadığı bu kötü hadiseye bağlanabilir.

3.4 Sokak Çocuk İlişkisi

Sarı Sıcak Yatak adlı hikâyede umutlarla dolu hayalleri olan iki çocuğun okumak için verdiği mücadele anlatılır.

Hikâyede yoksul büyüyen çocuklar kurtuluş aracı olarak okulu görür. İki çocuğun da babası yoktur ve bir köyde dul anneleri ile yaşarlar. Birinin adı Durmuş Ali diğeri ise anlatıcıdır. Anlatıcı o yıl ortaokul üçüncü sınıfta, Durmuş Ali ise ortaokul ikinci sınıftadır. O yıl hem fabrikada çalışır hem de okurlar. Artık fabrikalarda öğrenci çalıştırmak yasaklanınca kimse onları işe almaz ve parasız pulsuz yanlarına aldıkları yatakla sokaklarda kalırlar. Çocukların anneleri kendi geçimlerini sağlama çabasındadırlar. Bu durumda okumak isteyen iki çocuğun yaşadığı zorluklar ve yalnızlıkları göze çarpar. Burada anneler fiilen bulunmamaktadır. Çocukların babaları hakkında bilgi verilmemiştir ama annelerinin dul oldukları bize annelerinin babalarından ayrı olduğunu ya da babalarının öldüğünü bize gösterir.

Bir süre sıtma ağacının altında yatarlar. Sınıftan bir arkadaşı onları görür ve evlerinin damında yatabileceklerini söyler. İki çocuk bu teklife çok sevinir. Çocuklar artık arkadaşının evinin damında saçakların altında kalmaya başlarlar. Çocuklar kendilerini sıcak bir yuvada hissetmeye başlar ve bir ailenin çemberi altında oldukları için özgüvenleri artar. Huzur içerisinde ve bekçi korkusu olmadan yatarlar. Bu güzel geceler fazla sürmez ve o belalı yağmurlu günlerden kurtulamazlar. Anlatıcı bu duruma isyan ederek bir süre parklarda, tren istasyonlarında yatar. Anlatıcının isyan etmesi durumu kabullenmediği anlamına gelmez. Aile ortamının bulunmaması, destek sağlayacak birilerini olmaması zaman zaman yıldırır da çocuklar durumu er ya da geç kabullenip direnişlerine devam etmektedirler. Durmuş Ali, havanın biraz iyi olmasıyla yatağı tekrar dama kurar, arkadaşını ikna eder ve

ertesini gün yağmurun yağmasıyla yatak ıslanır. İki arkadaş kalacak bir yer bulmaya çalışırlar ve geceliği elli kuruş olan bir otele giderler. Çocukların çaresiz oldukları anlarda çözüm üretici olmaları ve çabaları dikkat çeker. Henüz ortaokula giden ve korunmaya muhtaç çocuklar olmalarına karşın, kendi başlarının çaresine bakmaya çalışıp çabalarlar. Yanlarında yatakları olduğu için otel sahibi o gece orada on kuruşa kalabileceklerini çocuklara söyler. Çocuklar otelin koridorlarına yataklarını sererler. Yalnız iki çocuk da yatakta yatmak istemez çünkü yatak ıslaktır ve hava soğuktur.

Koridorda uyumaya çalışan iki çocuk gece yarısı bir kadının kahkahalarına uyanırlar. Kadın koridorda yerde yatan Durmuş Ali'yi görünce şaşırır ve yatakta neden yatmadığını sorar. Anlatıcı yatağın ıslak ve soğuk olduğu için yatmadığını söylemek istemez. Çocuklarda utanma ve ahlak kavramları erken olgunlaştıkları için ve yaşadıkları şartlardan dolayı güçlü bir şekilde oluşmuştur. Daha çok bebeklikte karşımıza çıkan utanma kavramı yabancı kimselerden kendini koruyup, tehlikeli bir durum karşısında saklanma durumu olarak karşımıza çıkan bir terimdir. Hikâyedeki çocuklarda görülen ise yabancı kimseye güvenmeyip onun karşısında aşağılanmamak şeklinde karşımıza çıkar. Anlatıcı, arkadaşını uyandırarak yatağa girmesini söyler. Çocuk yatağa girdikten sonra kadın şaşkın bakışlarla oradan uzaklaşıp odasına gider. Kadının sık sık attığı kahkahalar çocukları uyandırır.

Yatağın ıslak ve soğuk oluşu onları uyutmaz. Çocuklar ısınmak için parka doğru koşarlar. İstasyon alanının ortasında bir salepçi salep satar. Çocuklar salep almak ister ama paraları olmadığı için sıcak salebi alamazlar. Anlatıcı bu hikâyede "sıcak ve soğuk" zıt kavramlarını sık sık kullanır. Çocuklar sıcak yuvalarından uzak soğuk sokaklarda kalmaya mahkûm olmuştur. Hikâyenin sonunda da sıcak salep ve soğuk hava kavramı vardır. Çocuklar soğuk hava da sıcak salepten de mahrum bırakılmıştır. Sıcak salep aile sıcaklığını çağrıştıran bir özelliktir.

Çocukların eğitimlerini bütün olumsuzluklara rağmen aksatmamaları büyük bir olgunluktur. Onların bu olgunluğu aslında onların ileride sürecekleri hayatlarında istedik bir durum yaratacağı sinyalini vermektedir.

Yazar burada kalabalıklara rağmen kimsesizleşen ve görülmesi mümkün olduğu halde kimsenin görmediği daha nicelerinin olduğu yetim çocuklara vurgu yapmaktadır.

AA, Kesik Baş Hikâyesi İstanbul Kolu hikâyesinde Metin adında kimsesiz bir çocuğun yaşadıkları anlatılır.

Metin arkadaşlarına çok düşkün bir çocuktur, çünkü bir insan arkadaşı için canını bile verebilmeli der. Daha sonra anlatıcı birçok çocuğu açlıktan ve hastalıktan ölmüş olacağını öğrenir.

Çocuklar arasında yardımlaşma oldukça önemlidir. Arkadaşları ile paylaşımı olan çocukların daha erken sosyalleştikleri tespit edilmiştir. Yalnız arkadaşlarına yardım etmeyi görev sayan Metin ailesi olmadığı için aile sıcaklığını arkadaşlarında görmektedir. Ailesinin yanında olmamasının dezavantajı ise onun yalnızlığa itilmesidir. Metin'in yalnızlığı davranışlarından fark edilmektedir. Diğer sokak çocuklarına nazaran daha sinirli ve saldırgandır. Onunla konuşanlar sözlerine dikkat ederler. Öyle ki kavga sırasında sinirlerini kontrol edemez bu da yalnız büyüyen çocuğun bir olay karşısında aşırı uç davranışlar sergilemesine neden olur. Duygu ve düşünceler kontrol altına alınmaz. Arkadaşlarının Metin'in bu uç davranışlarına şaşkırmaları ise Metin'in onları ailesi olarak görüp sürekli iyi davranmasından kaynaklanır. Doğrusu şudur ki çocukta görülen bu kontrolsüz öfke aslında yaşadığı hayata bir isyandır. Ali'yi yazarın ağzından ve biraz da Ali'den duymaktayız yaşadığı yerden ailesinden gördüğü şiddet ve yaşadığı yoksulluktan kaçarak İstanbul'a gelir. Onu İstanbul'a getirten sebep, buraların çok bereketli ve çok para

kazanılabilecek bir yer olduğunu bir köylüsünden duymasdır. Aile, çocuğun beklentilerini karşılamadığı gibi talepkar bir ailedir. Çocuk bu beklentileri karşılamayacağını anladığı zaman çözümü kaçışta bulmaktadır.

“Ben de kısmetimi bulacağım deniz bana, Allah bana kısmetimi verecek “der Ali. Bu sokaklar kaderleri aynı yazılmış çocuklarla doludur. Hepsinin Ali gibi tekrar geri dönme hayalleri vardır. Oysa sokakların tozunu yutan bu çocuklardan çok azının geri döndüğü görülür. Yaşadığı yerden ve ailesinden kopuk olan Ali, dayak yüzünden kaçtığını belirtir. Burada bir çocuğun uygulanan şiddetten dolayı mutsuzluk yaşadığı yeri terk etmek zorunda kalması söz konusudur.

Anlatıcının Metin’e rastlaması bir tesadüf değildir. Anlatıcının boş kafesleri bir dahaki gelişinde dolu görmesi de tesadüf değildir. Kuşçu çocuklar metin ağabeylerine saygıda kusur etmezler, her gün kuş getirirler. Çocukların minnet duygularının şekillendiğini, yapılan iyiliğe kendilerini borçlu hissettiklerini söyleyebiliriz. Yukarıda bahsedilen dayanışma, yardımlaşma, yapılan iyiliği karşılıksız bırakmamak gibi kavramlar aile ortamında anne ve babadan öğrenilip daha sonra pekiştirilirken sözü geçen çocuklar bu kavramları ailelerinden kaçtıkları sokakta görmektedirler.

Çocuklar Sirkeci Garın’ın önünde birçok kuş satarlar. Satılan kuşlar gökyüzüne bırakıldığı için çocuklar bu kuşları tekrar avlarlar. Sokak çocuklarını bir çok yönüyle ele alan anlatıcı, aslında bu çocukların nasıl bir iletişim kurdukları üzerinde durduğunu görmekteyiz.

3.4.1 Sokakta Yaşayan ve Para Kazanmak için Çalışan Çocuklar

Yaşar Kemal’in *Kuşlar da Gitti* romanında Semih, Süleyman ve Hayri kuş avlayıp daha sonra kuşları satarak para kazanmaya çalışan üç arkadaştır. Hayri annesini memleketinden getirtip rahat bir hayat sürmek ister. Bunun için kuş satmalı

ve para kazanmalıdır. Semih ise bir dükkân açmak ister, bu dükkânda üç arkadaş rahat bir şekilde çalışıp geçimini sağlamayı düşünürler. Yalnız bütün bu hayallerin olabilmesi için önce avladıkları kuşları satıp para kazanmalıdırlar.

Para kazanmak için annesinin kilimini satan Semih para kazandıktan sonra kilimi tekrar satın alıp annesine geri vermeyi düşünür. Yeterince kuş satamadıkları için bu mümkün olmaz. Çocukların yaptıkları suçun farkında olmaları bu çocuklara ne olacak sorusu için okuru düşündürmektedir.

Süleyman, Semih ve Hayri'nin hayallerinde hep karşımıza çıktığını görmekteyiz. Ailesi ve kendisi hakkında pek bilgimiz olmadığı için hikâyenin başından sonuna kadar iyi bir imaj çizmektedir.

Kendilerini para kazanmak için şartlayan ve hayata tutunmaya çalışan küçük çocukların iş ne kadar küçük olursa olsun muhakkak bir umutları vardır. Sosyoekonomik açıdan bakıldığında çocuklar yoksul bir aileden gelmektedirler. Çocuklara göre umutlarına yön veren paradır.

Çocuklar bir aileden çok, sokağa ait çocuklar olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

Şahıs kadrosu zengin olmasına rağmen, hikâyede çocukların aileleri hakkında pek fazla bilgi verilmez. Çocukların hayatında mutlu bir aile tablosu görmemiz mümkün değildir. Aile çocukların hayatlarında olumlu yön verici bir yere sahip değildir.

Hikâyede çocukların yaşadıkları yer çadır olarak belirtilmiştir. Çocukların aileleri onları merak etmez ve geç kaldıkları için onları sorgulamazlar. Bu çocukların ne kadar ilgiden uzak olduklarını gösteriyor bize. Bu roman İstanbul'un unutulmaya yüz tutmuş yönlerini ortaya koyar. Çocukların yoksullukları ve bu yoksulluktan kurtulmak için verdiği mücadele oldukça etkilidir. Hem kuşları azat eden kişinin

yüreği mest olur hem de kuş karşılığında parayı almış yoksul çocuğun gönlü mest olur. Roman kısa olmasına rağmen şahıs kadrosu oldukça zengindir.

Yaşar Kemal AA, GYÇ adlı röportajında Florya'da birkaç sokak çocuğundan aldığı bilgilerle sokak çocuklarını anlatır.

Çocuklar ağacın altında ateş yakmış ısınır. Sokakta yaşayan bu çocukların hırsızlık ve yankesicilik yaptıklarını, esrar içtikleri söylenir. Sokak çocuklarının adam öldürebileceklerine dikkat çekkilir, mekân genellikle İstanbul sokakları olarak belirlenmiştir. Bu ocukların bu halde olması onları umursamayan, onları damgalaştırmış toplumun ve onları sürekli döven polislerin eseridir.

Bu ocuklar kötü davranıştan uzaklaştırmaya çalışılsa da bir şekilde büyülenmiş gibi sokaklara ve kötü davranışlara geri döneceği ifade edilir. Çocukları bu yoldan döndürmek oldukça zor, hatta imkânsızdır. Bu ocuklar İstanbul'un yoksul semtlerinde yetişmiş bir lokma ekmek için debelenen, acımasızlığın içinde kaybolan çocuklardır. Anlatıcı İstanbul'un yoksul sokaklarında yetişen çocukların hapisleri doldurduğunu ve doldurmaya devam edeceğini belirtir. Çocuklar yaptıkları bütün kötülüklerin farkındadırlar. Oynadıkları korkunç oyundan ıkamayacaklarına inanmaktadırlar. Bunu onlara tecrübeleri öğretmiştir. Bu yaşamdan kurtulamayacaklarını büyük bir inançla söylerler.

Yaşları küçük olan bu çocuklar tecrübeleri arttıça yapacakları işlerin tehlikeleri de büyüyecektir. Onlar bu işe çocukluktan başladıkları belirtilir. Bu ocuklar anlayışlı, sanki büyüyüp de küçülmüş olgun çocuklardır. Bu ocuklar ekim ve Kasım aylarında Florya düzlüğünde kuş avlamaya gider ve yakaladıkları kuşları cami, kilise, sinagog önlerinde satarlar.

Anlatıcı, çocukların İstanbul'a Anadolu'un ücra köşelerinden geldiğini, kötü alışkanlıklara da İstanbul'da başladığını belirtir. Sokakta yaşayan çocuklar düşük sosyoekonomik ailelerden geldikleri için büyük kentlere alışmakta zorluk çekerler.

Çocuklar zor durumda kaldıkları için hırsızlık yaptıklarını söylerler. İş bulamadıklarında veya çalıştığı işten paralarını alamadıklarında zaman hırsızlık yaparlar.

Esrar içmek onları gerçeklerden uzaklaştırdığı için sıklıkla yapılan kötü alışkanlıkların başında gelir. Hep hayaller kurarlar ve bu hayallere inanırlar. Gerçekleri görmek istemezler ve bunun için ne varsa yapmaya hazırdırlar. Asıl önemli nokta yanlış yaptıklarının farkında olup bu yanlışları düzeltmek için hiçbir çaba göstermemeleridir. Buna psikolojide öğrenilmiş çaresizlik denilmektedir. Bu öğrenilmiş çaresizlik onları amaçsızlaştırmıştır ve toplumdan tecrit dilir hale sokulmuştur.

“Kuş Yağmuru Uçurtma Yağmuru” adlı hikâyede kuş avlamaya gelen insanların sınıfsal farklılıklarından ve amaçlarında söz edilir.

Cennet Mahallesinden Orhan yakaladığı kuşları satar, kazancıyla kitap, defter alır hatta üstüne harçlık bile kalırdı. Ertuğrul ise İstanbul'un en zenginlerinden birinin oğludur, yakaladığı kuşları gün sonunda havaya uçurur kanat çırpmalarından mutlu olur. Aynı zamanda iyi de bir kuşçudur. Yazar bu öyküde Orhan ve Ertuğrul ile iki karşıt durumu ele almaktadır. Bir çocuk ailesini geçindirmek isterken diğer çocuğun durumu iyi olduğundan dolayı kuşları eğlenmek için yakalar.

Orhan'ın mahallesinden bir Sait vardı; Sait çok fakir biridir. Sait'in babası kundura tamircisidir, hastadır. Bu yüzden bütün ev Sait'in eline bakar. Sait çok iyi bir kuşçudur, herkesten daha iyi yaşar. Kuş mevsimi dışında terzide çalışan bu çocuk genelde aç, parasız, fakir olur ama kuş mevsiminde elleri bollaşır, sofraları çeşitlenir.

Bir gün anlatıcı Sait'i ziyarete gider üç tane güzel kafesi vardır. Yazar Sait ve Orhan'ın kuş avlamakta usta olduğunu söyler. Çocukların bu işte iyi olma sebebi kötü giden talihlerini değiştirmek istemeleri ve hayatta tutunmak istemeleridir. Yazar çocukların yaşlarını vermemiştir. Yalnız çocukların büyüdüklerinde daha önemli işler başaracağına sinyallerini alıyoruz çünkü çocuklar mücadeleciler ve yılmayan çocuklardır.

Bir gün yazar ve Sait, kuş yakalamak için ağlarını açmış bekliyorlardır. Kuş sürüsü âdeta yağar. O kadar kalabalık bir kuş sürüsü gelir ki heyecanlanırlar. Aniden Sait ağın ipini anlatıcının çekmesini ister. İpi çektiğinde kapan kapanır ve yakaladıkları kuşları kafeslere doldurmaya başladılar. Yazar eline aldığı kuşu bırakmak istemez ve Sait o kuşu yazara hediye eder. Uzun uzun kuşa baktıktan sonra avuçlarını gökyüzüne kaldırıp açar. Kuşun kanat çırpmasıyla tüm çocuklar coşkuyla el çırpmaya başladılar ve sonra bütün çocuklar kafeslere yönelip kafeslerdeki kuşları da özgürlüğe kavuştururlar. Gökyüzü âdeta bir renk cümbüşüne döner. Yanlarından ayrılan yazar bu kuşların gelecek yıl bir daha gelmeyeceklerine karar verir. Kuşlar kendilerine apartmanların olmadığı bir ova bulacak ve oraya konacaklar. Florya düzlüğü adını bir kuş türünden alır. Bu nedenle o düzlüğe Florya denilmiştir. Buraya her yıl ekim ve aralık ayları arasında tür tür kuşlar gelir. Giderek betonlaşan ve yeşilliğini yitiren bu düzlüğe kuşların gelmeleri imkânsızlaşacak ve Florya sadece binalardan oluşan bir düzlük olarak kalacaktır. Bu nedenle artık kuşlar Florya'ya uğramayacaklardır. Anlatıcı ve Sait bu apartmanları dikenlerin başlarının beladan eksilmeyeceğini uzun uzun konuşurlar.

Hüyükteki Nar Ağacı eserinde kuraklık yüzünden evlerini köyünü terk edip Çukurova’da iş vardır diye Mehmet, Çocuk Mehmet, Hösük, Aşık Ali ve Hasta Yusuf’ yola çıkarlar.

Çukurova’da traktörleri tarlaya girmesiyle işsizlik sorunu ortaya çıkmıştır. Nereye gitmişlerse de kimse onları çalıştırmaz. Sadece bir yerde çok az bir iş bulmuşlar ve o çalışmanın karşılığını almıştır. Çukurova köylerini bir bir dolaşırlar ama hiçbir yerde iş bulamazlar.

Köyün birinde yaşlı bir kadın hüyükte nar ağacının hikmetinden, yüceliğinden bahseder. O kadar hikmetli bir ağaçtır ki ne kötü insanlar ne de kemikli sinekler yaklaşabilir. Üç gün gölgesinde yatana hastalık yaklaşamaz ve tüm istediği olduğunu söyler. Ağacın hikmetine o kadar inanırlar ki onu buluncaya kadar aramaya karar verirler. Tekrar yollara düşerler.

Mehmet çocuk Keklikoğlu’nun yanında çoban olarak çalışan fakat çalışmasının karşılığını hiçbir zaman alamadığı için aldığı bu para onu mutlu eder, hayalden hayale sürükler. Anlatıcı adalet kavramının olmadığıda kimsenin ona müdahale edemediğine dikkat çeker. Çocuk Mehmet aldığı bu para ona ileride güzel yaşama umudu vermiştir. Bu hayal Kavaklı köyündeki bir ağacın onlar azarlama hadisesine kadar. Çocuk Mehmet çok değişir eski neşesi kalmamıştır. Diğer ırgatlar da bu değişikliliğin farkındadır. Romanın sonunda Çocuk Mehmet Hösük’ün babasından kalan hançeri alır ve kaçar.

"onun halini hiç beğenmiyorum Hösük. o kavaklı köyden sonra..."

"hiçbir şey anlamadım," dedi Hösük.

"anlarsın sonra," diye çıkıştı Aşık Ali Toros yayınları, 1986; sayfa 94 Mehmet ağacın azarlamasından sonra değiştiğini fark eden Hösük ve Aşık Ali anlamlandıramamıştır. Mehmet karakterin sessizce ortadan kaybolması okuyucuya

tekrar geleceği izlenimi uyandırılır. *HNA* eserini incelediğimde Mehmet karakterinin daha sonra *İnce Mehmet* eserindeki Mehmet karakteri ile aynı kişi olabilir.

3.5 Suç İşleyen Çocuklar

Sarı Sıcak, Kalemler hikâyesinde küçük bir kız çocuğunun yalan söylemesi ve bu yalandan etkilenen ailenin dramı anlatılır.

Bu hikâyede çocuğun babasına bakış açısı oldukça önemlidir. Babasının mesleğinden utanır ama onu mutlu eden kalemlerin kaynağı babasının mesleğine bağlı olarak gelişir.

Rüstem Çavuş İstanbul'da çöpçülerin çavuşudur. Çöpçüler çöpte buldukları değerli eşyaları kendi aralarında paylaşırlar. Paylaşılmayan tek şey kalemlerdir. Çöpçüler çöpte buldukları kalemi sevinç içinde Rüstem Çavuş'a verir.

Rüstem Çavuş'un eşi ve kızı dört gözle Rüstem Çavuş'u beklerler. Neriman babasının getirdiği kalemleri özenle çantasına koyar. Neriman'ın rengârenk yüzlerce kalemleri vardır. Neriman bu kalemleri okuldaki arkadaşlarına göstermek ister ama babasının çöpten getirdiğini saklamak ister.

Bir gün Neriman kalemleri okula götürmeye karar verir. Kalemlerin nerden getirdiğine dair Erol Ağabey hikâyesini uydurur. Neriman kalemleri okula götürüp arkadaşlarına gösterdiğinde herkes çok şaşıır ve Neriman bir anda ilgi odağı olur. Neriman arkadaşlarına beğendikleri kalemleri hediye eder. Bütün arkadaşları Neriman'ın bu davranışından dolayı mutludur. Zühtü kaleminin Neriman'da olduğunu söyleyince öğretmen Neriman'ı çağırır ve bu kalemleri nerden bulduğunu sorar. Neriman dayısının oğlu Erol Ağabeyinin verdiğini söyler ancak; öğretmen buna inanmaz. Evdeki bütün kalemleri getirmesini söyler. Neriman evdeki kalemleri getirir. Kalemler okuldaki çocukların kalemleri çıkar. Öğretmen Neriman'ın babası ve annesi ile görüşür. Yalnız Neriman'ın babasını yalan söylemeye sürüklemesi

babanın çocuğu karşısındaki çaresizliği ve ezikliği kabul edişinden kaynaklanmaktadır. Öğretmenin ısrarcı tavrı bir eğitimciye yakışmayacak boyuttadır. Neriman'ın hırsızlık yaptığına inanır ve Neriman'ı okuldan atar. Öğretmenin öğrencilerin kişisel farklılıklarını bilmesi ve aynı zamanda aile ile iletişimde olması gerekirken onları tanımayan bir eğitimci profili görülür. Yaşananlardan sonra Neriman ve ailesi evlerini terk etme boyutuna gelir. Beklenmedik durum karşısında yalanının kurbanı olarak hırsız damgası yemesi ve durumu kabullenemeyişi çocuk üzerinde olumsuz etkiler yaratır. Babanın mesleğini idrak edemeyen bir çocuğa bunu anlatmak yerine babanın da kendini kabullenemeyişini görmekteyiz. Eğer babanın tutumu farklı olsaydı çocuk yalan söylemez veya yalanını sürdüremez, böylece okuldan da atılmamış olurdu. Baba çocuğuna örnek bir davranış gösterecekken o da çocuğunun yalanını sürdürür. Burada anne ve babanın yanlış bir tutum sergiledikleri görülür. Anlatıcı bir çocuğu yalan söylemeye iten nedenleri ve böyle bir durum karşısında ailenin tutumunun önemi üzerinde durmaktadır.

Sarı Sıcak, Kavun Karpuz adlı hikâyede kavun karpuz çalmaya çalışan çocukların başından geçen olaylar anlatılmıştır.

Olay, Çukurova'da geçer. Öğle sığağında sudan çıkan çocuklar suyun kenarında olan böğürtlen çalıların arasına girerler ve bostan sahibi Murat'ın uyumasını beklerler. Murat'ın şu dünyada bostanından başka bir varlığı yoktur. Durmuş, daha on bir yaşındadır. Sarı Ali babasız olmasına rağmen çocukların en yaramaz olanıdır.

Murat'ın uyuduğundan tamamen emin olduktan sonra hızlı bir şekilde bostana girip yanlarında getirdikleri torbaya kavun karpuzları doldurup suya atarlar. Üç çıplak çocuk da torbaların arkasından suya atarlar. Bostandan uzaklaştıklarında

bostandan bir kurşun sesi duyulur. Çocuklar yakalanmamanın verdiği sevinçle gülüşürler. Bu her yaz böyle olur.

Çocuklar birinin bahçesinden izinsiz aldıkları kavun ve karpuzu eğlenilecek bir olay olarak görmektedirler. Bostanın sahibi Murat çocukları bu davranışlarından caydırmak için çocuklar ile iletişime geçeceğine, bunun yanlış bir durum olduğunu anlatacağına yapılan hatayı hata ile sürdürmektedir. Çözüm yolunu başka bir yolla aramayan Murat aslında insani değerlere değil de maddi değerlere sahip çıkmaya çalışan bir kişilik olarak görülür.

Çocuklar büyüüp çoluk çocuk sahibi olunca kavun karpuz hırsızlığını onlardan sonra gelen çocuklar yaparlar. Bu çocuklar da her gün kavun karpuz çalışıyorlar. Babaları onları korkutmalarına rağmen vazgeçemezler.

Bir günün sıcağında çırılçıplak birkaç çocuk bağırarak köye koşup evlerine atıldılar. Suyun kenarı kadın ve çocuklarla dolar. Kadınlar bir yandan ağlıyor bir yandan beddua ediyorlardı. İrmaktan sararmış bir çocuğu çıkarırlar çocuğun sol tarafında kocaman bir delik açılmıştır. Köylüler Murat'ın tüfeğe domuz kurşunu koyduğunu anlarlar. Akşama doğru Murat'ı jandarmalar köyün ortasından götürüyorlardı. Murat'ın yüzü sararmış üzgün ve yorgun başını kaldırmadan elleri bağlı yürüyordu. Köyden geçince köylüler Murat'ın başına pislik, çamur atarlar.

Teneke: Olay Çukurova'nın bir kasabasında geçmektedir. Kasabaya yeni kaymakam gelir. Pirinç ağalarının kaymakamı kandırmasıyla köylünün yaşadığı dram anlatılır.

Kasabanın eski kaymakamı gittiği için yerine Tahrirat Kâtibi Resul Efendi bakar. Resul Efendi ağaların yasalara uymayan Çeltik Komisyon Raporunu imzalamaz. Ağaların tehditlerine ve yeni kaymakam gelinceye kadar da onlara direnir. Yeni kaymakamın geleceğini duyan çeltik ağaları köyün en güzel evini ona

hazırlarlar. Güzel bir karşılamayla yiyip içirirler. Görevinde yeni olan genç kaymakam ağaların hazırladığı Çeltik Komisyon Rapor'unu incelemeyen imzalar.

Okçuoğlu ruhsatlarını aldıktan sonra Sazlıdere köyünü boşaltıp her yeri çeltik tarlası yapmak ister. Köylüler buna karşı çıkar ve yasa gereği çeltik tarlasının köye uzaklığı en a 3000 metre olması gerektiğini bildiği için ağaya direnirler ve köyü boşaltmazlar.

Okçuoğlu köye su salar ve köy sular atlında kalır. Çocuklar sıtmadan hasta olurlar. Köylüler sivrisnekten dolayı perişan olur. İnsanların çıkarları için yaptığı bütün kötülüklerden en çok etkilenen çocuklar ve kadınlardır .Bu duruma dayanamayan köylüler silahlanıp su bentlerinin başında nöbet tutarlar. Durumun ciddiyetini anlayan Okçuoğlu köylülere para vererek mallarını satın alır. Köyde sadece Kürt Ahmet ne mallarını satar ne de evinden ayrılır. Köylü bu şikâyeti Kaymakama bildirirler ve kaymakamlık önünde eylem yapar. Kaymakam Çeltik Komisyonunu alarak Sazlıdere'ye gider ve mağduriyeti yerinde görür. Kaymakam yaptığı hatayı fark eder ve raporu iptal eder. Bunun üstüne ağalar soluğu Ankara alır ve kaymakam hakkında yalan yanlış şeyler söyleyerek kaymakamın başka bir beldeye sürülme isteğini gerçekleştirirler.

Kaymakamın ilçeden ayrılacağı gün ağaların çaldığı teneke sesleriyle kaymakamın gidişini kutlarlar.

Gözleri para bürümüş ağaların insan hayatını hiçe sayarak yaptığı zulümlere dikkat çekilmiştir. Anlatıcı, bu hikâyede feodal sistemin hâlâ sürdürülerek köy halkının haklarının hiçe sayıldığı, eğitimsiz olan halkın bilinçlenemediği ve aynı zamanda buna imkân sağlanmadığı üzerinde durmuştur. Hikâyede bizim yarınlarımızı, geleceğimizi temsil eden çocukların sıtmadan çok etkilenmeleri ve ölmeleri gelecekle ilgili tereddütleri ortaya koymaktadır.

AA, NAKHVNÜ adlı hikâyesinde Zilo ile Mahzun okula giden küçük çocukların önlerini kesip gasp eder ve bunu bir oyun olarak görürler. Zilo'nun, teyzesinin oğlu Mahzun ve diğer sokak çocukların hırsızlık yaptığı bu hikâyede görülür. Bunu en zor zamanlarında yaparlar:

“Çocuklar aç kalınca çalıyorlar. Ne yapsınlar açlıktan ölsünler mi?”

Çocukların burada fiziksel ihtiyaçlarını karşılayamadıkları zaman hırsızlığa başvurur ve bunu yapılması gereken bir davranış olarak görür.

NAKHNÜ, adlı hikâyesinde çocukların suç işlemesiyle ilgili iki düşünce dikkat çeker. İlk düşünce çocukların suç işlemeyi alışkanlık haline getirmiş olmaları. İkinci düşünce ise aç oldukları için hırsızlık yapmaları.

AA, GYÇ adlı hikâyesinde hapisaneleri hırsızlık, yankesicilik, kaçakçılık yapan, esrar içen, ırza geçen, adam öldüren sokak çocukları doldurmuştur. Sokak çocuklarının bu suçlara alıştığını ve bu suçlardan vazgeçemeyeceklerini belirtilir. Yine aynı şekilde A.A.(Z. V.) röportajında da Oğuz aynı çaresizlik psikolojisiyle sokak çocuklarından bir hayır çıkmayacağını ve bu durumun hep böyle süreceğini söyler. Bunu söylemesinin nedeni İstanbul'a Anadolu'dan gelen çocukların sokakta yankesicilerin, uyuşturucu satıcıların eline düşmesi ve sokak çocuklarına zorla suç işletilmesidir:

-Oğuz'a göre bütün bu çocuklar, kimsesiz, Sur, Sarayburnu, Köprüaltı, Harem iskelesi çocukları, hırsız, yankesici, söğüşçü, bunların hiçbirisinden bir hayır çıkmaz. Kavgacı soyguncu çocuklar bunların hepsi (AA, ZV, s78).

Yaşar Kemal'in *Dükkâncı* adlı hikâyesinde Çukurova'nın Yenyokuş köyünde bulunan bir dükkâncının bir seyyar satıcıyı çocuklara dövdürmesi anlatılmıştır. Mehmet Efendi dükkân sahibi ama o köyden değildir. Otuz yıl önce Malatya'dan göçüp köye yerleşmiştir. Kadınlar un, arpa, buğday karşılığı Mehmet

Efendi'den istediklerini alır. Kadınlarla sık sık diyalog içinde olan Mehmet Efendi köydeki en gizli olayları bile bilir. Köyde çöpçatanlık yapar. Başka köydeki delikanlılara köydeki kız çocuklarını ayarlar ve onların kaçmalarına yardım eder. Aileler bunu öğrenince dükkâna saldırır ve dükkânın kırılmadık çamını bırakmazlar. Ailenin çocuğu Süllü o gece dükkânı yakar ve Mehmet Efendiye baş belası olmaya başlar. Ayrıca Mehmet Efendi köydeki kadınların kendi dükkânından değil de seyyar satıcıdan alış veriş yapmasına kızan biridir. Kendi sattığı eşyaların daha kaliteli ve daha ucuz olduğunu söyler. Seyyar satıcının köylerine girmemesi için köy halkını tembihler. Yabancı birine güven olmayacağını söyler ve halkı buna inandırır.

Mehmet Efendi yine rahat durmaz köye dışarıdan gelen seyyar satıcıları köye sokmamak için çocukları ayarlar ve o çocuklara taşlatır. Satıcıyı Süllü kurtarır. Mehmet Efendi gözü korktuğu için Süllü'ye bir şey diyemez ve susar.

Burada vurgulanan sosyal eleştiri, çocuklar komut almaya ve aldıkları komutu sorgusuz yapmaya hazır oluşları çocukta gelişmekte olan potansiyel tehlikenin boyutunu göstermektedir. Yapılan davranışın doğru mu yoksa yanlış mı olduğunu idrak edemeyen küçük çocukların olduğu Mehmet Efendinin bu yanlışını normalleştirerek çocuklara benimsettiği ve çocuklara suç işlettiği görülür.

Seyyar satıcıyı koruyan yine bir çocuktur. Yazar burada bir çocuğu yönlendirmenin oldukça kolay olduğunu ve bu sorumluluğu büyükler üstlenirken dikkatli olunması gerektiği vurgusunu yapmıştır. Çocukların aslında bir suç aleti olarak görülüp onları kullanan dükkâncı en büyük suçludur. Çocuklar duygusal anlamda da istismar edilirler.

AA, *KBİK* adlı hikâyesinde Metin'in eskiden hırsızlık yaptığını, arkadaşlarının yaptığı hırsızlıktan her gün pay aldığı görülür. Eskisi gibi hırsızlık

yapmayı düşünmemesine rağmen arkadaşlarının getirdiği haksız kazancı aldığı için suç işlemiştir.

Ali, köyünde yaşayan Ferzende'yi kendisine örnek model almıştır. Bir hayal için evlerinin önüne koyun almak için gelen kamyonunda gizlenerek İstanbul'a gelir. İstanbul'un denizinde, sur diplerinde, köprü altlarında kismetini arar. Ali ,aç kaldıkça hırsızlık yapar. Ali'nin köyde işlemediği suçları İstanbul'da yapması, zorunluluk durumunda suçların daha fazla işlenmesi, çocukların zor durumda kalmasıyla suç işlemesi arasındaki ilişkiyi gösterir.

Selim ise bütün suçları korktuğu zaman işler. Bir gün çok korktuğu için Harran Ova'sından yürüyerek İstanbul'a geldiğini söyler. O günden sonra kendisini bıyıklı bir adamın takip ettiğini söyler. Ne zaman bıyıklı bir adam görse korku duyar. Burada çocuk kendisini takip eden bıyıklı adamla bütün bıyıklı adamları özdeşleştirir. Yine bir gün bu korku yüzünden tartıştığı otobüs şoförünü bıçaklar. Bütün hırsızlıklarını korktuğu zaman yapar. Bunu öğrenen arkadaşları Selim korksun diye bıyıklı bir adamı getirir, Selim o zaman kendini kaybeder ve mahalleyi soyup soğana çevirir.

Burada hem Selim hem de arkadaşları suç işlemiştir. Anlatıcı, korkunun çocukları ürkütmediğinden bilakis onları suça teşvik ettiğini belirtir. Anlatıcının da Selim'le sohbet edip soru sorarken ürkütüğü görülür. Korkunun bir çocuğu nasıl tehlikeli bir insan yaptığını göstergesidir.

Yaşar Kemal'in Kuşlar da Gitti romanında Semih avladığı kuşları koyabilmek için kafes alır. Yalnız bu kafesi alabilmek için hırsızlık yapar. Annesinin yadigâr kilimini evden gizlice alır ve satar. Semih'in hırsızlık yapmasının sebepleri arasında en önemlisi ailesinin yoksul oluşudur. Parasızlığın verdiği psikoloji ile annesini üzeceğini bile düşünmeden anneannesinden yadigâr olan kilimi çalar. Bu

kilimi çalmasının en büyük sebebi yapacakları işte sermaye olarak bu parayı kullanmayı düşünmesidir.

Hayri, annesini Rize’de kimsesiz bırakması ve onun özlemesinden dolayı kahrolur ve bu acılarını unutmak için Sirkeci’de bir adamdan esrar satın alarak içmeye başlar. Bir süre sonra Hayri yabancılara esrar satmaya çalışır. Yaptığı bu iş onu rahatsız eder ve bir daha ne esrar kullanır ne de esrarı satar. Hayri’nin sürekli bir kaçış içinde olduğunu görmekteyiz. Bir çocuğun annesine olan bağlılığından söz edebiliriz. Çözümü hep hayallerinde arayan bu çocuğu gerçek hayatta da kuş satarak bu hayalini gerçekleştirdiği görülür.

Semih, kuşların gelmemesinin sebebini çakır gözlü Tuğrul’dan bilir ve hıncını almak için Tuğrul ve arkadaşlarıyla kavga eder. Burada roman kahramanlarının batıl inançtan nasıl etkilendiğini dikkat çeker. Tuğrul’un gözlerinin çakır olması onu uğursuz yapmıştır.

Semih, Hayri ve Süleyman kendi aralarında tartışır. Daha önceden tutacaklarına dair söz verdikleri ve parasını önceden aldıkları şahine Semih “ benim” diyerek kaçıtır. Semih hem hırsızlık yapar hem de verdiği sözü tutmayarak kuş alıp giderek arkadaşlarını suçlu durumuna düşürür.

Bu hikâyede çocukların hayallerinin gerçekleştirememelerindeki en önemli etmen yoksul oluşlarıdır. Çocukların model aldıkları kişiler onlar için iyi örnek temsil eden kişiler değildir. Bu nedenle hayal kurmak onların en iyi sığınakları olduğu kadar, gözlemleyebilecekleri iyi bir model bulma yollarıyla da ilgilidir.

3.6 Çevre Koşullardan Etkilenen Çocuklar

Yaşar Kemal’in SS, *Sinek* adlı hikâyesinde köylünün pirinç tarlaları ekmeleri ve bu yüzden köyü saran sineklerden dolayı sıtmaya yakalanan çocuklar anlatılmıştır.

Hikâye Çukurova'nın bir köyünde geçer. Hasan ve karısı tarlada sıcaktan ve sivrisinek ısırmasından halsiz düşer. Sivrisinekler tüm gün ikisini ısırır, kaşınmadık yerleri kalmaz. Maraşlı bir ağa tüm ovayı pirinç tarlasına çevirmiştir. Köy bataklık haline dönmüştür ve bu bataklık sivrisinek yuvası haline gelmiştir. Köydeki çocuklar sıtmadan ölür ve köylüler buna karşı gelemmez. Bu hikâyede anlatıcı hayatta kalmak için geçimlerini sağlamak amacıyla ettikleri pirinç tarlalarının köy için ne kadar tehlikeli olduğunu vurgulamıştır. Köylüler bu tehlikenin farkına varırlar ancak bu tehlikeyi durduracak cesaretlerinin olmadığını gözlemlemekteyiz. Köylüler oradaki toprak sahibi ağalardan korktukları için ya da haklarını nasıl arayacaklarını bilmedikleri için haklarını arayamazlar. Aileler çocukları daha iyi şartlarda yetiştirmek isterken aslında onların hayatlarını tehlikeye atar hatta bazı çocukların ölmelerine sebep olurlar. Hikâyede bu olumsuz koşullardan en çok çocukların etkilendiği görülür. Çocukların vücut dirençleri zayıf olduğu için bu ağır ateşli hastalığa davetiye çıkarmıştır. Çocuklar sonunda bu hastalığa dayanamaz ve ölürlür.

Köyde sıtma geçirmeyen sadece Hasan kalır. Çocukların neredeyse hepsi sıtma geçirmiştir. Çoluk çocuk sıtmadan kırılır. Karısı Hasan'a " erkek olsaydınız bizi bu hale getirmezdiniz" *Sinek*,85 diye veryansın eder. Karısının bu sözünden de anlamaktayız ki köylüler gidip durumu şikâyet edememektedirler. Sıcak hava sineklerin vızıltıları, kurbağa sesleri onları iyice deliye döndürür. Hasan ile karısı tarlada samanlığın altına girip serinlemek ve sineklerden kurtulmak ister. Ne yapsalar fayda etmez. Hasan karısına hükümete çıkıp sinek problemini çözeceğinden bahsediyor. Ancak yukarıda da belirttiğimiz gibi köylünün hâlâ eski feodal düzenden kaldıkları cehaletten dolayı durumu değiştiremedikleri görülür.

Yaşar Kemal'in Avcı adlı hikâyesinde sıtmaya tutulan çocukların ölümü ve bu ölümle dağılan bir yuva anlatılmıştır.

Hikâye Akçasaz'da geçer. Akçasaz'ın etrafı bataklıktır. Bataklıktan dolayı sivrisinekler çoktur. Köylüler sivrisinekler yüzünden sıtmadan ölürlür. Muslu'nun da iki çocuğu sıtmadan ölür. Muslu av hastalığı olan biridir. Hatta o kadar abartmıştır ki yaz kış demeden ava gider. Muslu'nun gözü avdan başka bir şeyi görmez. Muslu ava çıktı mı iki üç hafta ovada yatar kalkar ve eve hiç uğramaz. Muslu köy ağalarının köylülerden pirinç ekmeleri için zorlamaları karşısında kaçışı ava çıkmakla, bulunduğu yeri terk etmekte bulmaktadır. Onun bu av hastalığının ardında yatan nedenin aslında bir kaçış planı olabilir.

Muslu avdan döndüğünde eve gelir gelmez yatağa girer ve iki gün uyanmadan uyur. Yine bir gün Muslu avdan dönmüş ve uyumuştur. Karısı bağıra çağıra Muslu'yu uyandırmaya çalışır. Çocuk sıtmaya yakalanmış ve ateşler içinde yanıyordur. Karısı Muslu'ya durumu bir türlü kocasına anlatamaz çünkü kocası gözlerini dahi açamaz. Çocuğun ağzından köpükler çıkmaya başlar ve kadın çocuğun ağzından çıkan köpükleri gördükçe çılgına döner. Muslu bu bütün olanları duymaz ve gözlerini hiç açamaz. Akşama doğru Muslu uyanır ve karısını çocuğun başında görür. Karısı çocuğun öldüğünü söyler ama Muslu hiçbir şey demeden tüfeğini alır ve ava çıkar. Karısı ve köylüler çocuğu mezara koyar. Köylüler bu Muslu'dan sana hayır yok git babanın evine diyorlardı. Kadın söylenenlere hiç aldırmaz. Sıtmadan dolayı ölen üçüncü çocuğudur. Kocasının her şeye rağmen terk etmeyen kadın, sabaha kadar düşünür ve evini, kocasını terk etmeye karar verir.

Sabah olduğunda eşyalarını bir bohçaya doldurur ve 15 yıldır gitmediği ailesine gider. Muslu avdan döndüğünde evi bomboş görünce kurşunla vurulmuşa döner ve kapının önüne yığılır. Komşular onu yatağa taşırlar. Muslu avlanmaya ve bu avları satmaya devam ederek yaşar. Kötü giden talihi karşısında duyarsız bir adam, çocuklarının ölümü karşısında da duyarsızlaşmıştır. Karısı ise yuvasını

düşündüğü için hep sabreden ve en sonunda üçüncü evladının acısıyla her şeyini bırakıp gitmeye zorlanan biridir. Anlatıcı burada insanların boyun eğişlerinin aslında kötü giden talihlerine âdeta davetiye çıkardıklarını vurgular. Anne ve babanın hatalarının sonucunu çocukların ödemesi son derece hazin bir sondur. Yazar burada bir ailedeki zehirli iletişimin vurgusu yapmıştır. Aslında sükûnet için söylenmeyen her sözün söylenecek en kötü sözlerden daha etkili olduğu vurgusu yapılmaktadır.

3.7 Çocuk ve Ölüm

Yaşar Kemal AGSS’ de roman on bir, on iki yaşlarındaki Salih’in gözünden dünya bakış açısı anlatılır. Balıkçı Temel Reis, Salih’in hep etrafı, dünyayı seyretmesinden yola çıkarak adını “Al Gözlüm Seyreyle Salih” koymuştur.

Roman, on iki yaşındaki bir çocuğun ölümü sorgulaması ile başlar. Çocuğun ölümü algılaması gelişimi ile paralellik gösterir. Bu dönem çocuk için ölüm geri dönülmezliği ifade ettiği gibi felsefi boyutu da bulunmaktadır. Bu dönem çocuğu eğer yaşantısında mutsuzsa, şiddet görüyorsa ve aile içinde ilgisiz büyüyorsa çocuk mutlu olabileceğine inandığı başka bir dünyaya gitmeyi düşünür. Romanın bütünü kapsayan küçük kanadı kırık martı, Salih’in onu yaşatma çabasına karşın öleceğini düşünmesi, çocuğun bu iki zıt kavram arasında sık sık gelip gittiğini göstermektedir. Salih’in bu karmaşık duygu durumunun nedeni gerçek dünyasında yaşadığı hayal kırıklıkları ve yalnız oluşuna karşın kurduğu hayallerde mutlu olmasından kaynaklanır.

Romanda mekân deniz, Temel Reis’in teknesi, evin avlusu, ablasının evi, sokak olarak seçilmiştir.

Şahıs kadrosu oldukça geniş olan romanda okuyucunun bildiği her şey, çocuğun anlattıklarıdır. Çocuk kendisiyle uzun uzun sohbet eder ve hayaller kurar. Çocuk olmasına rağmen kötülerini cezalandırıp onları affeder yalnız sevdiklerine zarar

verenler hep kötü yönleri ile anlatılır ve onların hiç iyi yanları yoktur. Anlatıcı çocuk merkezli birçok öykü ve romanında, çocuğun yalnız oluşu en çok işlenen konular arasında yer almaktadır. Yazarın bu tip romanlarında anne ve baba etkisizdir. Çocuğun yalnız oluşu, sürekli hayallere dalması ve olayların bir aile ortamından çok denizde ve sokakta geçmesi amaçlı bir kurgudur. Yaşama bağlılık için yaratılan çözümler karakterlerin genel özelliğidir. Yaşar Kemal 'in romanlarında ilgisiz kendini aileden soyutlamış baba önemli bir yer tutar.

Salih evinden uzaklaşmak için sürekli kendine oyunlar bulur. Başka bir yol ise canı gibi sevdiği ablası ve eniştesi Mustafa'nın yanında olmaktır. Ablası: kardeşinin karnını doyurma onu sürekli merak etme gibi sorumluluklar üstlenmiştir.

Salih'in anneannesi sürekli Salih'e söylenen, davranışlarıyla onu sevmediğini belli eden biridir. Çocuk böyle bir durum karşısında karşılıklı olarak sevgi besleyememiştir.

Salih'in martıyı büyük anneannesine götürürken gerçekte onu suçlar ve sevmezken hayal dünyasında onu iyi biri olarak görür ve martısını iyileştireceğini düşünür. Anneannesinin bir zamanlar insanları yaşatmak ve iyileştirmek için merhem yapması ve şimdi ise etrafındaki her şeye düşman olması kişiliğindeki bu tezaadın zamanla oluştuğunu göstermektedir. Salih romanın sonlarında büyük anneannenin adını öğrenmektedir. Kimse ona adıyla hitap etmemiş anlatıcı anneannenin etrafındaki insanların onu ne kadar değersizleştirdiğini göstermektedir. Romanda Salih'in etrafını betimlerken ayrıntıya kaçması ve bu betimlemeleri abartılı bir şekilde okuyucuya sunması romanın başlığını daha açık kılmaktadır.

Romandaki çocuklar, gözlemleyerek ve model alarak öğrenen çocuklardır. Salih, Temel Reis ve Metin abisini, gözlemlerken, romanda anlatılan diğer çocuklar esnafı gözlemleyerek çırak oldukları vurgulanır. Salih'in Demirci İsmail Usta'yı

gözlemlerken demirciliğin en ince ayrıntılarını anlatırken öznel olgularıyla ele alması bunu çok iyi göstermektedir.

“ bu işte sevgi olmazsa, öyle güç bir iştir. ”

Çocuğun gözlem gücü ile hayallerinin yoğrulduğu bu bakış açısı aslında çocuktaki olgunluğun boyutunu göstermektedir. Yazarın romanlarında çocuklar sosyoekonomik ve sosyokültürel unsurlardan dolayı belli olgunluğa sahip çocuklar olarak kurgulanmıştır.

Salih kaybı derinden yaşayan bir çocuktur. Martısını kaybetmekten korkar, kamyonun satılmasından korkar ve Metin Abisinin ölmesinden korkar. Kaybı olan çocukların daha önce yapmadıkları davranışları yaptıkları gözlemlenir. Salih, bu nedenle hırsızlığa başvurur. Kimi zaman özeleştiriye bulunan çocuk isteklerini dizginleyebilecek iradeye sahip olmadığı için kendisine yenik düşer.

İlk hırsızlığı “ödünç alma” olarak nitelendiren çocuk kendisinin olmayanı almayı hak sayarak bunu meşrulaştırır. Bu da çocuğun ileride de hırsızlığa başvuracağı sinyallerini vermektedir.

Yazar Salih’in babasının ağzından sınıfsal farklılıklara değinir. Bir ailede çalışan kişilerin hakkının nasıl sömürüldüğü anlatılarak toplumsal bir mesaj verilmiş istenmiştir. Yazar başta kötü bir imaj verdiği baba figürüne objektif yaklaşarak farklı anlamlar yüklemiştir.

Salih’in betimlemelerinde “mavi” rengi sık kullandığı görülür. Mavi insana huzur veren, özgürlüğü simgeleyen bir renktir. Aynı zamanda insanlara karşı güvensizliğin aşırı duygusallığın da çağrıştırebilir. Yazarın mavi rengi seçmekteki amacı okuyucuya betimlemelerdeki sakinleştirici etkisi yaratmaktır. Salih gerçek dünyasında kızdığında mavi rengi koyulaşır umutsuzluğa, güvensizliğe kapılır.

Yalnız yine de onun hayallerinde mavi hep duru ve temizdir. Salih'e hep umut ve huzur verir.

Salih, Metin abisini çok sever. Çocuğun babasından da çok sevdiği erkek karakterlerdendir. Çünkü Metin babası gibi korkak biri değildir üstelik isteklerde bulunacak biridir. Kamyonu çalmanın dışında Metin abisinin alacağını düşünmesi bize bunu göstermektedir.

Salih gerçekte hayali ayırt etmekte güçlük çekmektedir. Bu durum ele alınca çocuk karakterinin henüz kişiliği ve benliğinin tam oturmamış bir karakter olmasından kaynaklanır.

Salih'in hayal dünyası martısı ve Metin abisi öldüğünde, Temel Reis'in gemisini kaçırdığında son bulur. Romanda çocuk, demirci ustasının yanına gider bavulunu arka bölmeye bırakır, önlüğünü giyer ve işine başlar. Usta ile çırak arasında hiçbir diyalog geçmemektedir. Yazar toplumun birey için belirlediği normların geçerliliğini sorgular nitelikte usta çırak ilişkisini ele alır.

3.8 Çocuk ve Korku

Korku teması Kimsecik üçlüsünde görülür:

“*Yağmurcuk Kuşu*” romanında savaş ve göçlerden dolayı kimsesiz kalmış yezidi çocukların ölüm korkusundan dolayı çevreye ve köylüye zarar verir. Salman'ın canı kadar sevdiği babasının kendisine olan sevgisinin biteceği korkusu nedeniyle Salman'da görülen davranışsal ve psikolojik bozukluklar:

Köyün üstüne ateş açması, hayvanlara verdiği eziyet, Mustafa'yı korkutmak ve sindirmek için yaptığı davranışlardır.

“*Kale Kapısı*” romanında Zero'nun Oğlu Mustafa'yı Salman öldürecek diye korkmasından dolayı bütün mal varlığını kaybeder. Mustafa'nın arkadaşları Salman'dan korktuğu için köyü terk eder. Köylü Salman'ın korkusuyla ona

görünmemek için köşe bucak kaçar. Korku teması en çok Mustafa'da görülür. Korku sadece Salman'a karşı hissedilen bir duygu iken evinin önündeki ağaçtan, kuşlardan, köpekten, mağaradan ve Salman'ın izi olan her şeyen korkmaya başlar.

“*Kanın Sesi*” romanıyla Mustafa'nın Salman'a duyduğu korkunun üstüne gider. En çok koktuğu nesnelere üstüne giderek bu korkuyu yenmeye çalışır. Yağmuncuk Kuşu ile başlayan Mustafa'nın korkusu, Kale Kapısı ile doruğa çıkar. Kanın Sesi ile bu korkunun üstüne gider ve korkuyu yener.

Romanda Van'dan Çukurova'ya göç etmek zorunda kalan bir ailenin durumu ele alır. Romanın Yaşar Kemal'in hayatından kesitler taşıdığı da söylenmektedir. Yazarın hayat hikâyesine bakıldığında bunu görmek mümkündür. Romanda yaşanan olaylar kronolojik olarak ele alınmamıştır. İlk iki bölümde, çocukların köyde oynadıkları pıslanpatıra oyununa yer verilmiştir. Bu oyun saklambaca benzer bir oyundur. Mustafa romanın başkahramanı yedi yaşında bir çocuktur.

Üçüncü, dördüncü ve beşinci bölümlerde, geriye dönülerek Van'dan Çukurova' göç ele alınır.

Altıncı bölümde, ilk iki bölümde anlatılanlara geri dönülür. Mustafa büyümektedir. Mustafa'ya babası neredeyse her gün hediyeler almaktadır. Mustafa ve arkadaşlarını som mavisi yağmuncuk kuşu yakalama merakı salar. Bu iş onları oyalamakta, Salman'a olan korkusundan bir süre kurtarmaktadır.

Yedinci ve dokuzuncu bölümde, Halil'in macerası ele alınır. Bu kişiye romanda uzunca yer verilmiştir. Aradaki sekizinci bölümde yine normal zamana dönmüş Mustafa ve köyün diğer çocuklarının birbirleriyle oynamaları ve Salman korkusu, Dokuzuncu bölümde, Halil'in macerası devam eder. Halil'e romanda uzunca yer verilir. Onuncu bölümde, Salman köyden ayrılarak babasının aldığı

çiftliğe yerleşecek, buradaki işleri takip eder. Salman'ın geçmişi burada verilirken bir de köyde bulunan Dal Emine'yle ilişki yaşamaları anlatılır.

Romanında Salman'ın korkuları Mustafa doğduktan sonra baş gösterir. İsmail Ağa'nın Mustafa ile ilgilenmesi Salman'da çok ciddi kişilik tahribatına yol açar. Evden çok uzaklaşmayan gününü evde babasının yanında geçiren Salman, Mustafa doğduktan sonra zamanını dışarıda dağlarda, mağaralarda, dik yamaçlarda geçirmeye başlar. Salman Mustafa'ya öfke duyar ve bu öfkeyi ailesinden saklar. Salman'ın bu öfkeyi saklamasının en büyük nedeni üvey ailesinin ona karşı tavır alacağı düşüncesidir. Salman bunu düşündükçe korkar ve bu korku gün geçtikçe başkalaşır. O artık Salman her şeyden korkar olmuştur.

Bu köylüler, Zero, Pero hele Hasan, korkutuyordu onu. Onu suya atacaklardı. Herkes onu suya atacaktı. Bir baba, İsmail Ağa koruyordu onu. Ona kimseyi dokundurtmuyordu. Mustafa'yı bile. En çok da ondan korkuyordu. Oldu olası ürperti içindeydi Salman. (YK.s156)

En çok sevdiği kişi üvey babası olmasına rağmen Salman en çok ondan korkardı. Bu korkunun en büyük nedeni bahsettiğimiz gibi İsmail Ağanın sevgisinin bitebilme ihtimalidir.

Mustafa'nın içindeki korku artıkça değişmeye başlar. Eskiden korkulan Salman iken şimdi o evin bahçesindeki ağaç, dağ yamacındaki mağara ve karanlıktan korkmaya başlamıştır. Bu korkuyu köydeki çocuklara da aşılar. Hepsi Salman'dan korkmaya başlar.

Yaşar Kemal, Fiiller Sultanı Kırmızı Sakallı Topal Karınca adlı romanını çocuklar için yazdığını belirtmesine rağmen çocuk kitabı olarak pek tanınmamıştır. Eserinde hayvan figürünü kullanarak topluma birden çok mesaj verir.

Sömüren ve sömürülen sınıf vardır. Filler sultanı ve onun tembel ordusu ordusu çalışkan ve hiç durmayan karınca ve onların hocası Kırmızı Sakallı topal karıncaya karşı savaş açar. İri cüsseli olmaları sebebiyle karıncaların yuvalarını yıkar ve kendilerine hizmetkâr eder. Karıncaları filsiniz fikrini dayatarak karınca olduklarını unutturur. Karıncalar birleşerek, inanarak kötü niyetli tembel fil ordusunu yenmiştir. Filler ne kadar güçlü olursa olsun karıncalara yenilmiştir. Filler Sultanın beklediği saray onun ve ordusunun sonu olmuştur. Bu eserde okuyucuya bilginin erdemliliği ve güçlülüğünün yanında birleşmenin ne kadar etkili ve faydalı olduğunu göstermiştir. Kötülüğün ve kaba kuvvetin yenilmeye mahkûm olduğu net bir şekilde belirtilir.

Bölüm 4

SONUÇ

Edebiyat dünyasına şiir ve folklor derlemeleriyle giren Yaşar Kemal'in hikâye ve romanlarına baktığımızda genellikle iki insan tipi görürüz. Biri yaşlılar diğeri ise çocuklardır. Yaşar Kemal çocukları hiçbir zaman çocuk olarak görmemiştir. Onları hayatta tecrübesi az olan kişiler olarak görmüştür. Hatta Kemal Özer ile yaptığı bir konuşmada çocuklara bakış açısından şöyle bahseder: “Ben çocuklara çocuk gibi davranmam. Bir çocukla ilişkim, dostluğum, arkadaşlığım varsa, o benim arkadaşımdır. Çocuk değildir. Çocuk gibi bakmam. Ayrı bir insan türü gibi bakamam” (*Razaman Çiftlikçi*,:1997)

Yaşar Kemal eserlerinde ülkemizin sorunlarını bir ayna gibi göstermeye çalışmıştır. Eserlerinde genellikle; aileleri dağılmış, aile bireyleri ölmüş veya öldürülmüş, sokakta kalmış, göç etmek zorunda kalmış, sosyoekonomik seviyesi düşük çevreler ve para kazanmak için köyden kente gelmiş evsiz çocukları eserlerinde işlemiştir.

Yaşar Kemal'in hikâye ve romanlarının incelendiği bu çalışmada 30 hikâye ve 8 roman ele alınmıştır. Seçilen eserlerin tümünde çocuk ön plandadır. İnceleme 7 başlık altında ele alınmıştır. Bu başlıklar: Aile Çocuk İlişkisi, İstismar Unsuru Çocuk, Sokak-çocuk İlişkisi, Suç İşleyen Çocuklar, Çevre Koşullarından Etkilenen Çocuklar, Çocuk-ölüm, Çocuk-korku'dur.

Bu inceleme üzerinde ayrıntılı olarak durduğumuzda Yaşar Kemal sadece *Allah'ın Askerleri* ve *Al Gözüm Seyreyile Salih* eserlerinde iki zengin çocuğa

yer vermiştir. *Allah'ın Askerleri* eserinde yer alan *Zürafayı Vursalar* başlıklı hikâyesinde Oğuz'a hayranlık duyan Parçacı'nın oğlu ve *Al Gözüm Seyreyle Salih* adlı romanda ise Avukat Osman Ferman'ın çocuğu zengin karakterdeki çocuklardır.

Yaşar Kemal'in eserlerinde yer alan çocukların ortak özellikleri olduğu görülür. Bu özellikler ise çocuklar hayal kurarak gerçek dünyadan uzaklaşmayı tercih ederler. Bir diğer ortak özellik ise çocukların hayata tutunma çabasıdır. Bu özellikler roman-kışi düzleminde şu şekilde gösterilebilir; *Al Gözüm Seyreyle Salih* romanında Salih karakterinde, *Sarı Sıcak* eserindeki *Yeşil Kertenkele* hikâyesindeki İbrahim, *Yılanı Öldürseler* romanın başkarakteri Hasan. Yaşar Kemal'in eserlerinde dikkat çeken en önemli unsurlardan biri ise çocuk karakterlerinin bir büyük edası taşıyıp çocukluk vasfından ayrılmış olmasıdır. Yaşar Kemal, çocuğu yetişkinlerden farklı saymayıp onları da değerli bireyler olarak görmüştür. Eserlerde suç işleyen çocuklar yazar tarafından suçlu görülmemiş, aksine çocukları bu suçlara iten ailenin, çevrenin ve toplumun yanlış tutumları olarak okuyuculara aksettirilmiştir. Güven ve sevgi ortamından yoksun büyüyen bu çocuklar güveni ve sevgiyi sokakta bulmaya çalışırken suça teşvik edilmiş, cinsel istismara uğramış, ekonomik olarak sömürülmüştür. Kimi çocukların anne ve babalarının öldürülmelerine şahit olmaları, tecavüze ve şiddete uğramalarından dolayı travma yaşamıştır. Çocuklar yaşadığı bu olaylar yüzünden yetişkinlere güvenmedikleri için kendileri gibi çocuk kişilere sığınmıştır.

Yaşar Kemal'in Allah'ın Askerleri adlı eserinde polislerin, çocukları dövüp korkutarak suç işlemekten vazgeçirme çabasına rağmen, çocuklar daha fazla suç işlemeye yönelmiştir. *Allah'ın Askerleri* adlı eserde geçen sekiz hikâyedeki sekiz ayrı çocuğun yedisinde öğrenilmiş çaresizlik görülmektedir. Sadece Muhterem Yoğuntaş

isimli on yaşındaki çocukta bu depresyon hali görülmemektedir, aksine Muhterem geleceğe umutla bakmaktadır. Muhterem Yoğuntaş geleceğini kurtarmak için mücadele vermektedir. Yaşar Kemal, *Allah'ın Askerleri* adlı eserinde göç etmek zorunda kalmış evsiz çocukların toplumdan dışlandığını ve topluma adapte olamadıklarını bilinçli bir şekilde romanlarında gösterir. *Kuşlar da Gitti* ve *Al Gözüm Seyreyle Salih* adlı eserlerinde İstanbul'un bir yozlaşmaya doğru gittiğine, şehrin doğal yapısının tahrip edildiğine ve hızlı bir betonlaşma sürecine girildiğine dikkat çekmiştir. Bu eserlerinde toplumdaki eski hoşgörünün kalmadığını, bazı geleneklerin unutulmaya yüz tuttuğunu belirtmiştir. *Kuşlar da Gitti* adlı romanında “azat buzat beni Cennet kapısında gözet” sözleriyle İstanbul'un camileri, havraları ve kilise önlerinde “kuş azat etme” önemli bir gelenekken, daha sonraları bu gelenek önemini yitirmiştir. Toplumun yozlaşmasıyla sokaklar çocukların şiddete, cinsel istismara ve suça maruz kalacağı bir ortama dönüşür.

Yaşar Kemal'in yazdığı ilk hikâyeler daha çok Çukurova yöresinde geçer ve oradaki Marshall planı ile tarımda makineleşme yüzünden işsiz kalan köylülerin yaşadığı zorluklara değinmiştir. Çukurova'daki köylüleri ve çocukları düşünmeden çeltik tarlalarının genişletilmesinden dolayı sıtma hastalığına yakalanıp ölen çocuklar üzerinde çokça durmuştur. Toprak ağalarının köylüleri sömürmesi ve köylülerin maruz kaldığı zulme dikkat çekmiştir.

Yaşar Kemal eserlerinde doğa tasvirine doğa ile insan ilişkisine çokça yer vermiştir. Çocuklar gerçek yaşamdan geldikleri için renkli ve canlı tiplerdir.

Sanat toplum içindir anlayışına sahip olan Yaşar Kemal eserlerinde daima toplumsal eşitsizliği, sömürgeciliği, göçün ortaya çıkardığı sorunları, düzensizlikleri işlemiştir. Toplumun sorunlarını kaleme alırken doğruyu anlatmak, gerçeği anlatmak, gerçeği anlatırken yürekli ve kimi zaman sert anlatmıştır. Eserlerinde toplumsal

sorunları tüm çıplaklığıyla dile getirmiştir. Toplumcu gerçekçi yazarlar arasında da çocuğu Sabahattin Ali, Orhan Kemal, Kemal Tahir, Fakir Baykurt ve Aziz Nesin gibi isimler arasından en çok Yaşar Kemal çocuğu eserlerinde işlemiştir.

KAYNAKÇA

Taranan Eserler

Kemal Y. (1952). *Sarı Sıcak*, İstanbul: Varlık Yayınevi.

Kemal Y. (1973). *Teneke*, Ararat Yayınevi, İstanbul: Dilek Matbaası.

Kemal Y. (1976). *Yılanı Öldürseler*, İstanbul: Cem Yayınları.

Kemal Y. (1976). *Al Gözüm Seyreyle Salih*, İstanbul: Cem Yayınları.

Kemal Y. (1978). *Kuşlar da Gitti*, İstanbul: Milliyet Yayınları.

Kemal Y. (1978). *Allahın Askerleri*, İstanbul: Milliyet Yayınları.

Kemal Y. (1980). *Yağmurcuk Kuşu / Kimsecik I*, İstanbul: Toros Toros Yayınevi.

Kemal, Y. (2014). *Hüyükteki Nar Ağacı*. 14. Baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Kemal Y. (1985). *Kale Kapısı / Kimsecik II*, İstanbul: Toros Yayınevi

Kemal Y. (1991). *Kanın Sesi / Kimsecik III*, İstanbul: Toros Yayınevi

Kaynak Eserler

Çiftlikçi, R. (1997) Yaşar Kemal Yazar-Eser-Üslup, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Alangu, T. (1965). Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman, Cilt 2, İstanbul: İstanbul Matbaası.

Enginün, İ. (2002). Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı, İstanbul: Dergah Yayınları.

Aytaç, G. (1999). Çağdaş Türk Romanları Üzerine İncelemeler, Ankara: Gündoğan Yayınları.

Bakırcıoğlu, N. Z. (1983), Başlangıcından Günümüze Türk Romanı, İstanbul: Ötüken Yayınları.

Cevdet, K. (2004), Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman, Cilt III, (1923-1959), Cumhuriyet Dönemi, İstanbul: İnkılap Kitapevi.

Kaplan, M. (1977). Hikâye Tahlilleri, İstanbul: Dergah Yayınları.

Moran, B. (1993). Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış, Cilt 3, İstanbul: İletişim Yayınları.

Özkırımlı, A. (1983). Türk Edebiyatı Ansiklopedisi, Cilt 5, İstanbul: Cem Yayınları.

...Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, (1977), Cilt 7, İstanbul : Dergah Yayınları.

Sandström, (1982), Çocuk ve Gençlik Psikolojisi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Matbaası.

Sınar, A. (1997), Hikâye ve Romanlarımızda Çocuk, İstanbul: Alfa Basım Yayımevi.

Yavuzer, H. (2002). Okul Çağı Çocuğu, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (1981). Psiko-Sosyal Açıdan Çocuk Suçluluğu, İstanbul: Edebiyat Fakültesi Yayınları, Doçentlik Tezi, İstanbul Üniversitesi.

.(Balcıoğlu İ.(2002). Medikal ve psikososyal açıdan göç olgusu, İstanbul: Alfabe Basım Yayım,

Sözlükler

Hancerlioğlu, O. (1996), *Toplumbilim Sözlüğü*, Baskı 2, İstanbul:Remzi Kitabevi.

Özön, M. (1954), *Nihat, Edebiyat ve Tenkid Sözlüğü* İstanbul: İnkılap Kitapevi.

Erişim:(http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/%C3%87ocuk%20Edebiyat%C4%B1na%20Giri%C5%9F.pdf) Erişim Tarih:09.10.2015

Erişim:(http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20EDEBIYATI/onur_akbas_turkiyede_ve_dunyada_cocuk_edebiyatinin_gelisimi.pdf) Erişim Tarih:16.10.2015

Erişim :(<http://www.yasarkemal.net/biyog/index.html>)Erişim :Tarih: 16.10.2015

Erişim: https://tr.wikipedia.org/wiki/Ya%C5%9Far_Kemal#cite_note-8 Erişim
Tarih: 20.10.2015

Erişim: (<http://www.yasarkemal.net/biyog/index.html>)

Erişim Tarih: 02.11.2015